

המחזה **בוציה** הוצג לראשונה בשנת 1984 בתיאטרון חיפה בבימויו של גדליה בסר.

שמות המשתתפים:

אליהו - מיכאל כפיר; נעמי - עפרה ויינגרטן; ניסן - אלי גורנשטיין; ברוך, המכונה בוציה - יוסי פולאק; לאה - ויקי מורן; הירש - אלכס מונטה; משוגע - עמי ויינברג

בוצ'ה מחזה בשתי מערכות

מילדותי בירושלים גדלתי בין שני עולמות, העולם החרדי של אמי ומשפחתה וגם של משפחת אבי, ועולמו המתפקד של אבי, שבשבתות היה יוצא איתי למערות הסנדהרין לעשן שם את הסיגריות שלו, ובדרך היה מודיע לי, ילד בן שמונה או תשע, שאין אלוהים, רק הטבע ישנו. היו שם מתפקדים נוספים, אחד מהם היה אח של דוד נתן, בעלה של דודתי שרה, גבר צעיר יפה תואר, דומה לטירון פאואר – זה ידעתי אחר כך – שהתפקד, יצא אל החברה החילונית, גם לחם במלחמת השחרור, ואחר כך חזר אל בית אביו, איש קשה מאוד. עליו חשבתי כשניגשתי לכתוב את בוצ'ה.

ברור היה לי שהקונפליקט בין שני העולמות הוא מרכזי כאן, וגם ידעתי שאני לא רוצה לכתוב מחזה של אידיאות – כאלה היו ויש די והותר – ושהקונפליקט הזה לא יעמוד בחזית המחזה, אלא רק במעמקיו. לכן התחלתי לכתוב רק כשעלה בדעתי רעיון שיחת הטלפון שקיבל בוצ'ה מאבא שלו, כך טען. האם קיבל או לא קיבל, אף אחד לא יודע, גם הוא לא, וגם אני לא, ואולי כל עניין הטלפון הוא רק תירוץ לבוא להשיג כסף מאביו, וגם זה אולי תירוץ בשביל משהו אחר לגמרי, כלומר תירוץ בתוך תירוץ בסך הכל. הסכך הזה של עולם שאינו חד משמעי אף פעם משך אותי יותר מן הקונפליקט הברור הידוע בין עולם דתי לחילוני, ובחשבון אחרון אולי אין הדברים כל כך רחוקים.

לכן גם הנחתי לעצמי להיסחף, ובהנאה רבה, מן הקו המרכזי לצדדים, גם ביחסים עם האבא, למשל בתמונת עישון הסיגריה יחד, וכמוכן בדמויות האחרות. עדיין אני רואה את שיא המחזה בתמונת הסיום שלו, כשפועל היקב השיכור מונה לעצמו את שמות ילדיו ומגלה חמישה-עשר ילדים, והרי יש לו ארבעה-עשר. הוא שב ומונה אותם, והוא מגלה שכלל קודם במניין גם את צירלה, והרי היא מתה עליה השלום, ואם כך, "עכשיו החשבון בסדר... ואני כבר נבהלתי... הוא, יתברך שמו, מחזיר הכול למקומו בשלום, הכול בסדר."

יותר ויותר למדתי שתחושת החיים העולה מיצירה, החיים על עושרם ומורכבותם והמסתורין שבהם, חשובה לי יותר מהתוויית קונפליקט בהיר וחד-משמעי. אולי משום כך קרובים ואהובים עלי צ'כוב וגוגול – גם הם

מורכבים ומסתוריים בדרכם הפראית המיוחדת – יותר מברכט וגם מאיכסן, עם כל מעלותיהם. גם ממחזות האבסורד, שהם פילוסופים בעיקרם. אוסיף עוד שבמחזה הזה התקרבתי יותר מאשר בכל מחזה אחר שלי למסורת הספרות העברית של טרם קום המדינה, הקרובה אלי גם בגלל הערכים הספרותיים שלה, שיונקים בעיקרם מאותו מקור של הספרות הרוסית הגדולה, והם נראים לי אף היום רעננים וחדשניים, בין השאר בגלל הנושא של קרע ומאבק בין ישן וחדש. ספרות זו כוללת כמובן גם את שירתו של ביאליק, שהכרך של כל שיריו, שהיה אחד הספרים הראשונים שקנה אבי המתפקד, ושאהבתי לשקוע בו כבר בילדותי, כרך גדול בעטיפת בד ירוקה מעוטרת בזהב.

הדמויות:

אליהו – זקן חרדי, בעל יקב קטן בירושלים, חולה

נעמי – בתו

ניסן – בעלה, מנהל את היקב

ברוך – בנו של אליהו, לא דתי, מכונה בוצ'ה

לאה – נערה צעירה, בת של שכנים

הירש – עובד ביקב

משוגע

שני חרדים

מקום וזמן:

דירתו של אליהו, בשכונת בית ישראל הישנה בירושלים. החדר המרכזי בדירה, שממנו פונה דלת אל חדר השינה של אליהו, וכן דלתות או פתחים אל הכניסה, אל אגף המגורים של נעמי וניסן, ואל היקב. בחדר יש גם חלון גדול וכן חלון קטן מזרחי. הרהיטים ישנים, משרים אווירה חמימה, שולחן וכיסאות, ספה, ארון בגדים או קולב, שידה עם ראי, ארון ספרים. כל הדמויות, חוץ מברוך, לבושות בבגדי חרדים, אבל לא צריך "ללכת עד הסוף", די בכמה סממנים מאפיינים. כדאי שגם הזקנים והפיאות יהיו גזוזים. המחזה מתרחש בימינו, או כמה שנים קודם.

מערכה ראשונה תמונה ראשונה

לפנות בוקר, אפלולית. ברוך נכנס מבחוץ, לאט, מתנדר. עושה מין סיבוב סביב החדר, נוגע פה ושם באיזה רהיט. מתיישב על הספה, שוכב עליה ונרדם. אליהו נכנס מחדר השינה שלו, פונה-מתפרץ לעבר הטלפון, נעצר באמצע. חוזר לאטו, נתקף חולשה, גם כאב בכטנו

נעמי: נכנסת מאגף המגורים עוד פעם? חסרים לך כאבים במיטה, אתה מחפש עוד? מתקרבת אליו גם התלבשת. בוא, אני אעזור לך להתפשט.

אליהו: דוחה אותה מעליו נה!

נעמי: אין לי כוח יותר, אבא. תשאיר משהו גם למחר בלילה.

אליהו: חלש, קשה לו לדבר, ועדיין ניכר בו כוחו תעזבי אותי במנוחה! כמו אימא שלך בדיוק.

נעמי: לא הוצאת לה מספיק את הנשמה כשהיתה בחיים?

אליהו: איפה היא?

נעמי: עוד פעם עשית לעצמך זריקה?

אליהו: תעזבי אותי!

נעמי: אני צריכה לישון.

אליהו: תקראי לה! מקשקשת! בדיוק כמו האח היפה שלך!

נעמי: עוד פעם? אני מתגעגעת אליו.

אליהו: הוא מת בשבילי, אני גירשתי אותו.

נעמי: איזה גיבור! פעם היית גם חכם. בוא כבר.

אליהו: דוחה אותה מעליו התחלת לדבר, דבורה הנביאה...! תדאגי יותר טוב לילדים שלך.

נעמי: תישאר, תעמוד, תחכה למשיח.

אליהו יוצא לחדרו. ברוך מתעורר, קם, רואה את נעמי

ברוך: בוקר טוב.

היא לא עונה, נדהמת

ברוך: צוחק את לא מאמינה, הה? אני, אני. אבא טילפן אלי. כן, מה שאת שומעת. מה שלומך?

ניסן נכנס

ברוך: ניסן! אני מעיר את כולכם: שטייט אוף צום סליחות! בוקר טוב!

ניסן לא עונה, מסתכל לעבר הדרו של אליהו

ברוך: אל תפחד, הוא לא יגרש אותי. הוא קרא לי, טילפן אלי, בשתיים בלילה. תכף ידעתי שזה הוא. לא דיבר, רק אמר: בוצ'ה! בוצ'ה וזהו, סגר. הנוסח שלו. זה בסדר. אחרי כל מה שקרה, כל השנים האלה, הוא לא יכול להתחיל לקשקש איתי בטלפון. תכף לקחתי את האוטו שלי ובאתי. האוטו היחיד בין תל אביב לירושלים, חוץ מכמה מכוניות צבאיות. פחדתי שאני אירדם בדרך. אמרתי לעצמי: אם אגיע בשלום... זהו! לא לקחתי אפילו מברשת שיניים. כובע, זה בטח. גם החולצה מלוכלכת. הגיע הזמן, הה?

הם לא עונים

ברוך: צוחק, מתנרנד, כמעט נופל שום דבר, לא ישנתי כמעט. שתיתי קצת. היתה איזו ישיבה, איזו פגישה, משקיע גדול. אני מתחיל חיים חדשים, אל תשאלו, כסף גדול! אל נעמי אל תפחד, לא רק כסף. אני אמשיך ללמוד, אני אגמור. מה שלומך? צובט בלחיה מותק! מתנרנד, כמעט נופל

ניסן תומך בו

ברוך: ניסנקה טוב! מה שלומך אתה? עוד מסתכל בכוכבים? העגלה הגדולה, הדובה, הקסיופיאה. איזה שיחות: כמה העולם גדול, כמה אנחנו קטנים! והמסקנה, מה המסקנה? מוציא מכיסו מסטיק מסטיק! שכחתי בכלל, הבאתי מסטיק לילדים. נשאר לי קצת מבית החרושת למסטיק. אל נעמי לא סיפרתי לך, כשביקרת אצלנו? אחרי שמכרתי את מכון הרנטגן. מסטיק מיוחד נגד עששת, העתיד של המסטיק, תענוג ובריאות ביחד. איך שאתם מסתכלים עלי! אתם ישנים או מה? שר "עצל, עצל, עד מתי תישן?" עם הניגון הזה החזקתי את עצמי ער בדרך באוטו, פתאום נזכרתי.

אליהו נכנס מחדרו

ברוך: אכא! שלום!

אליהו לא עונה, מסתכל בו

ברוך: אתה נראה טוב, לא השתנית, כמו אז. זה בסדר, אתה לא מוכרח לענות, לאט-לאט, כן. מוציא קופסת סיגריות הסיגריות שלך, הכי זולות, אני לא מסוגל אחרות. גם לחוץ לארץ לקחתי, בנדגים שלמים. אתה רוצה גם? מנסה להדליק שתי סיגריות, ידיו רועדות עוד חושך, לא רואים, תכף. (מדליק) קח, מוכנה, דולקת.

אליהו לא מגיב. יוצא אחריו

ברוך: אחריו אתה טילפנת אלי, לא? צונח – מתיישב על הספה הספה הישנה שלי, אותו חור, אותו קפיץ שבור. אני אישן עוד קצת. כמעט שוכב כן, שכחתי, אם

יהיה לי איזה טלפון... מישוהו צריך לטלפן, השארתי לו מספר... שום דבר, לא חשוב, תגידו שטעות, אני לא פה. מגיע לכלל בן-אדם יום אחד של חופש, לא? מסתכל סביבו הכול כמו שהיה, לא מכרתם שום דבר. זה נעים, אתם לא יודעים כמה זה נעים. שתיים-עשרה שנה וכאילו אתמול. רק אימא, הה? שוכב תראו, שוכב לישון עם הסיגריות, שתיים. הדלקתי לאבא סיגריה, לי ולו, כמו עם אישה. מכבה את הסיגריות, פניו אל הקיר, נרדם אור עולה. קול קורא לתפילה בחוץ בנחת ובניגון: ש-חרית!

תמונה שנייה

כמעט צהריים. נעמי ליד השולחן. ניסן מתהלך. מישוהו מציץ בחלון

ניסן: כן? סוגר את הווילון כל החצר כבר יודעת, הוא פה! שתיים-עשרה שנה מגורש ומגודה, ועכשיו הוא פה, בן רגע!

מכוננית צופרת בחוץ

ניסן: שנים הרחוב שלנו מונח לו שם בחוץ בשקט, חתונות עוברות, הלוויות, אף פעם לא חשבנו שהמקום צר. הוא רק בא, האוטו הגדול שלו, ו... צפוף, געוואלד! כשאני חושב על זה – אף פעם אף אחד לא ציפצף בגללי. אני רק משקיט אחרים. גם זה בשקט, שלא ירגישו. אף פעם בחיי לא שברתי כוס. לא חשבתי על זה. תגלית ממש, הה?

קול של מים זורמים מהמקלחת

ניסן: מקלחת הבוקר שלו. בוקר...! זה נקרא חיים! לשתות בלילה, לישון עד הצהריים כמעט. כשלא צריך להתפלל שחריית, בשביל מה צריך לקום? כמו אבא שלכם – אחד מתוך מחלה ואחד מתוך הפקר, תענוג. אני לא זוכר שקמתי פעם בשעה כזאת. ובית חרושת למסטיק היה לי? ומכון רנטגן? איך עולה בראשו של בן-אדם בית חרושת למסטיק פתאום? זה מה שנקרא העולם הגדול, החופש, מה? כישלת משהו לצהריים?

נעמי: לא.

ניסן: חשבתי שתבשלי בשבילי אז גם אנחנו ניהנה. בכית שלנו כבר לא רעבים אפילו, פשוט אוכלים אצל אימא שלי. רק לעיוורים את מבשלת. איתך צריך להיות עיוור. משפט טוב, כן, עם פשט ועם דרש.

הירש נכנס, עומד בפתח הנפתח מן היקב, מחזיק שלושה בקבוקים

ניסן: עוד פעם? אמרתי לך: אני אקרא לך.

הירש: אני לא... שום דבר, סתם כך, במקרה. יוצא

ניסן: גם ביקב לא עובדים, חג! המלך החזיר את בן המלך מהגלות. נוסף לזה גם משקרים: שום דבר, סתם כך, במקרה...! אם כבר מדברים על אמת – לא נעים לי, אבל... את שמעת את אבא שלכם מטלפן באמצע הלילה?
נעמי: אתה שאלת אותי כבר פעם.

ניסן: אני שואל עוד פעם. צריך שני עדים, לא?
נעמי: לא, אני לא שמעתי.

ניסן: גם נדודי השינה שלך לא שווים הרבה. אפשר לחשוב שאם מישהו לא ישן הוא לפחות ער, שומע. איך שהייתי רוצה לראות את זה, לשמוע: מטלפן אליו, אחרי שתים-עשרה שנה! ימות המשיח! ככה זה, כשאנחנו ישנים אז הדברים האמיתיים קורים. הם מחכים שנירדם ואז... הופ! דווקא אז, מה?
נעמי לא עונה

ניסן: להוציא ממך מילה, חיוך, זה כמו להוציא למישהו שן. לחשוב על זה שאתם אח ואחות. אור וחושך. אני עובד קשה ביקב, גם בבית אני עוזר לך. מגיע לי חיוך פעם, לא? קצת אור על הפנים שלך, צחוק, שמחה, חתיכת חיים, לא? תצחקי, אז תדעי גם לכפתר את הכפתורים של הילדים.
נעמי צוחקת צחוק מאולץ

ניסן: תפסיקי את זה!

נעמי: מה אתה רוצה ממני? נולדתי ככה. אתה עושה אותי חולה עם הצחוק שלך, השמחה שלך.

ניסן: מצחיק... בגלל, בין השאר, רציתי אותך. כמו קרני אור מראשי הצדיקים הוא האיר לי מאחורייך. הוא לקח לעצמו את כל האור ולך השאיר את המרה השחורה, לי כמובן.

נעמי: מי אומר לך להסתכל עליי? אל תסתכל.

ניסן: איך אפשר? זה ההבדל בין אישה טובה לאישה רעה. על אישה טובה נאמר: מצא אישה מצא טוב. מצא, זהו. מה נאמר על אישה רעה? ואני מוצא את האישה מר ממוות. מוצא, כל רגע מחדש, בלי סוף. העיוור שלך יכול לא להסתכל עלייך, חיים. לי יש עיניים, מום, אסון, אני רואה.

נעמי: אני רוצה לבקש ממך משהו. אני לא מתכוננת לספר לו על חיים. אני רוצה שגם אתה לא תדבר איתו עליו.

ניסן: למה לא? להפך. הוא עיוור, אימא שלו חולה, את עוזרת להם כמו צדקת ממש.

נעמי: אל תספר לו.

ניסן: את מתביישת, מה? בסך הכול מעשה חסד. אילו היה לך איזה מעשה חשק, משהו מהרומנים הישנים ששוכבים תחת המזרן שלך, זה היית מספרת, הה?

נעמי: אל תספר לו, טוב?

ניסן: את מבקשת כמי שמבקש על חייו. כשמבקשים על דבר כזה כמו על החיים... כן, צער בעלי חיים. צוחק, מפטיק אני מצטער, לא התכוונתי. אני התגעגעתי אליו גם כן, והנה הוא כאן, ואני – מין רוגז כזה בפנים. כל השנים אני אומר לעצמי: הוא שם, שמח, מלא חיים, מעשים. לי, לעומת זאת, יש בית, יש אימא ואבא, ואחים ואחיות ודודים ובני-דודים, נמלה קטנה, אבל קן נמלים גדול. לא סתם, קן נמלים בן אלפי שנים. והנה הוא בא ויש לו גם חיים שם וגם קן נמלים כאן, אבא שלו השלים איתו. הוא חוזר בלי לשלם כלום. כאילו עולם הזה ועולם הבא ביחד. שכר ועונש, שאלה גדולה! קנאה קטנה פשוטה, מה? מוציא מהמגירה לוח שח, מתחיל לסדר את הכלים משחק שח אחד הייתי משחק איתו. למה לא? אין כאן עם מי לשחק, כולם קליקרים גמורים. מפטיק לסדר, מחזיר את הלוח למגירה אני משתטה לגמרי, שח פתאום, באמצע היום!

לאה נכנסת מבחוץ

ניסן: הנה, גם זאת! אל לאה עוד פעם? אמרתי לך...

לאה: אימא שלי רוצה בצל.

ניסן: אין, אמרתי לך קודם.

לאה: אתה אמרת על תפוחי אדמה, עכשיו זה בצל.

ניסן: אין גם בצל.

לאה: היא כבר נכנסת פנימה, ליד הספה הוא קם. איפה הוא?

ניסן: הלך, איננו. אין תפוחי אדמה, אין בצל, הוא איננו, אין כלום.

לאה: ליד אגף המגורים לא נכון, הוא מתקלח, אני שומעת את המים.

ניסן: אפילו מים מכחישים אותי.

קול שירתו של ברוך נשמע מן האמבטיה

לאה: הוא שר.

ניסן: זה מה שהם עושים שם בעולם הגדול, שרים באמבטיה. הגוף שלהם

משמח אותם. אל נעמי אגב, סיפרת לו על אבא שלכם?

נעמי: לא.

ניסן: זה קשה. גם אני... הוא שאל אותי קודם למה הוא עוד לא קם. חשבת
איך לספר לו. את יודעת, לא בבת אחת, בזהירות. ואז הוא הציל אותי, ענה
בעצמו: גריפה, הה? שיהיה גריפה, בינתיים.

השירה נפסקת

ניסן: הפסיק. תפס את עצמו בכל זאת, נזכר, כאן לא שרים באמבטיה. ככה
זה כששרים, מוכרחים להפסיק פעם. רק כשלא שרים – לא לשיר אפשר
להמשיך לא לשיר לנצח. חוכמה של ירושלים.

לאה: אני מכירה את השיר הזה. שורקת

ניסן: מה את עושה? תלמידה של בית יעקב! שריקה קוראת לשדים, אסור, דרכי
גויים!

לאה: אתה לא מאמין בזה.

ניסן: אני אוציא אותך!

לאה: מפסיקה לשרוק התשובות שלכם. פונה ממנו

ניסן: אל נעמי ואולי כל הטלפון הזה, איך לומר... סתם מעשייה? איזה סיפורים
הוא לא סיפר לנו כשהיינו ילדים. פעם ראה נמר-חברבורות. נמר סתם לא
הספיק לו. ודאי, בעד אותו כסף. פעם ראה גם את המשיח, הוא אפילו משך
אותנו לראות אותו. איננו? הסתלק. אולי גם זה? לא, זה לא יכול להיות.
משיח, נמר, אלה שקרים יהודיים, חלומות באספמיה, אין מי שיכחיש.
הטלפון זה משהו אחר, אבא שלכם חי, זה יותר מדי גם בשבילו. ועוד להגיע
בשעה כזאת! כמו להיכנס עם גרון. בשביל מה? קצת געגועים? הוא היה
יכול כמו תמיד לטלפן, אחד הטלפונים שלו פעם בשנה. או שהיה יכול
לשלוח איזה מיקסר, פריג'ידר, חתיכות מעשר מן ההצלחה שלו.

נעמי מחייכת, מין חיוך קטן לעצמה

ניסן: מה את מחייכת? מלא חוכמה!

נעמי: איך שאתה מפחד!

ניסן: ממה אני מפחד?

נעמי: אתה יודע.

ניסן: החוכמה שלך. נאמר שכן, הוא יכניס אותנו בכל זאת לצוואה שלו. ראשית,
מגיע לו. שנית, מה יקרה? יהיה לו חצי. ממה? מהרווחים הגדולים של
היקב? אפשר לחשוב, יקב! יין מתוק לקידוש. אין רווחים, רק קיום. לומר
את האמת: אני... כן, להפך. בפעם אחרונה כשטילפן הוא גם שאל על העסק.
אני מודה, אני ייפיתי את המצב לעורר לו את היצר הרע. אדרכא, שיחזור

לחלק שלו. אולי הוא יהיה מוכן להשקיע. שנינו יחד נרחיב, נחדש הכול. בכלל, ניפגש, נדבר. ונשחק שח, כן.

ברוך: נכנס מהאמבטיה, מאגף המגורים שכחתי בכלל... הפריג'ידר ששלחתי, מה הוא אמר?

ניסן מופתע, מסתכל בנעמי

ברוך: מה העניין? הפריג'ידר...

ניסן: הוא לא ראה.

ברוך: מה זה נקרא? לא ראה? פריג'ידר!

ניסן: אתה מכיר אותו. אנחנו לא התאמצנו יותר מדי, אתה מבין ודאי, והוא בעצמו...

ברוך: לא?! צוחק, באהבה איזה פגם בציצית, חתיכת לחם על הרצפה, כיפה של בד פשוט במקום של סאָמט – זה הוא יראה מקילומטר. טוב מאוד! מין אבא כזה, הה? עומד מול פריג'ידר ענק חדש ולא רואה! פשוט לא. כאילו יש לך אבא, איך לומר? משהו גדול, יפה, מין פיל כזה. אל נעמי, רק עכשיו מתפנה אליה בוקר טוב.

נעמי: בוקר טוב.

ברוך: את נראית יופי. אפילו הלחיים ורודות.

ניסן: בת המלך השבויה, אחיה בא לשחרר אותה.

ברוך: צוחק אנחנו עוד נדבר, נדבר הרבה שעות. מצביע על החולצה שלו, הכתם שעליה אולי יש לך איזו חולצה בשבילי, מין כתם כזה, לא יורד. לאה מנסה כל הזמן לצוד את עיניו של ברוך, לא מצליחה. עכשיו היא מתחילה לשרוק בצד, כמו לעצמה. פונים לעברה

לאה: אל ברוך אתה תל אביבי, נכון? אני יודעת עליך הכול. אני ידידה של נעמי. אנחנו מדברות עליך. אני הייתי בתל אביב כמה פעמים. אני הייתי גם בכנרת. כל הכיתה, נסענו למירון ולטבריה. הן עלו לקבר של הרמב"ן ואני ירדתי לכנרת. התביישתי להתרחץ, הנשמה שלי התרחצה.

ברוך: נדהם ברגע הראשון, אחר כך צוחק בטוב לב כן, אני מתחיל להבין.

לאה: שבה ושוורקת אני מצפצפת. אני לא מפחדת מבני-אדם, מה יעשה לי אדם? אני גם לא מפחדת מאלוהים. אין אלוהים, ברוך השם. גם אתה לא מאמין, נכון?

ברוך: צוחק לא כל כך מהר, עוד לא אכלתי ארוחת בוקר. ואל ניסן ונעמי זה מה שנקרא לחזור הביתה, הה?

לאה: אתה חופשי, אתה מוכרח להאמין שהוא איננו.
ברוך: אם אני חופשי, אני לא מוכרח שום דבר, לא? מושיב אותה על ידו בואי, שבי. תגידי לי: של מי את?

לאה: של אף אחד. פה שואלים על כל אחד דבר ראשון של מי הוא, כאילו הוא בעצמו שום דבר. ממך לא ציפיתי לדבר כזה. אם כל אחד הוא של מישהו אז הוא כאילו גם של אלוהים, עבד ה'.

ברוך: לא חשבתי על זה. יש לי עוד מה ללמוד גם בצד השני.
לאה: אלוהים בכלל לא ברא את האדם, האדם התפתח מהקוף, אני יודעת.

ברוך: או, גם זה! אל ניסן היתה לך תשובה בעניין, מה זה היה?

ניסן: מה פירוש? כתוב בתורה: ויברא...

ברוך: היתה לך תשובה שלך.

ניסן: הבלים של נערות.

ברוך: לא, תגיד.

ניסן: איך לומר? זה שהאדם התפתח מהקוף – אין לכך הוכחה ממש, בעין. כלומר, שתי האפשרויות שוות מהבחינה הזאת. על דרך המשל, כמוכן. אם כך, למה לבחור באבא קוף כשאפשר לבחור באבינו שבשמים? אמת, אב גדול ונורא הוא קשה יותר, מרבה נכסים מרבה דאגה. מישהו זורק את נכסיו בגלל הקושי?

לאה: סתם דיבורים, אמרי שפר. יש אמת, זה העיקר. זה לא חנות נעליים, בוחרים איזה שרוצים. זה גם לא נכון שלהיות דתי זה עשיר וקשה, ולהיות חופשי זה עני וקל, להפך. גם אתה חושב כמוני, נכון?

ברוך: עייף, מנומנם מה?

לאה: אלוהים בכלל לא ברא את האדם, האדם בעצמו...

ברוך: משונה... ישנתי טוב, חזק, כבר הרבה זמן לא ישנתי ככה ופתאום אני רוצה לישון עוד.

הירש נכנס מן היקב עם הבקבוקים, קופץ מחוסר סבלנות

ניסן: אתה כבר כאן, כבר קופץ? אל ברוך כל הבוקר הוא פושט מעלי את העור: מתי תקום? מתי תהיה מוכן? הוא מחכה לך כמו לרב. יש לו בהמה, אתה צריך להכשיר או חס ושלום להטריף.

הירש כבר מוזג משלושת הבקבוקים שבידיו לשלוש כוסות, מעמיד לפני ברוך

ברוך: מה זה צריך להיות?

לאה: אלוהים בכלל לא ברא את האדם...

ברוך: רגע. אל הירש מה זה? פאב?

הירש: התחלנו לייצר וודקה, כלומר, מנסים. אנחנו לא מבינים בזה, אנחנו שותים רק יין מתוק, לפעמים קצת יי"ש. עשינו את זה בחושך כמו שאומרים, אולי זה בכלל לא שווה כלום. אתם משם, אתם מבלים כמו שאומרים, מבינים, מומחים. אם לא קשה לכם לתת לנו חוות דעת.

ניסן: פסק הלכה.

ברוך: ברצון, מוצא חן בעיני. מסכת וודקה, הה? גם לי יש איזה מסכת. האמת, אתמול שתיתי וודקה פולנית, הרבה יותר טובה מהרוסית. וודקה – המשקה שלי. מה בדיוק אני צריך לעשות?

הירש: הנה שלושה בקבוקים, אחד שלנו ושניים של פירמות גדולות, מפורסמות. אין עליהם אָטִיקֶטִים, רק מספרים, שלא תהיו משוחדים. אתם תטעמו משלושתם ו...

ברוך: איזה תכנון! טוב מאוד! קדימה!

לאה: האדם התפתח מהקוף, אני יודעת.

ברוך: ששש... עכשיו זה וודקה, צריך בזהירות. שותה מן הכוס הראשונה מממ... לא רע, לגמרי לא רע. שותה מן הכוס השנייה לא, זאת לא, מגרדת בגרון.

הירש: חסר סבלנות, קופץ תמשיכו, תשתו, תטעמו, מספר שלוש!

ברוך: שותה מן הכוס השלישית מממ... גם זאת לא רעה לגמרי. טובה, קצת מתוקה אבל טובה, טובה מאוד. מצביע על הבקבוק הראשון והשלישי שתי אלה, טובות!

הירש: קופץ משמחה שלנו, שלנו בין הטובות!

ניסן: על הירש הוא לא מסוגל לעמוד, גם לא ללכת, בעל מום, רק לקפוץ, רק לרוץ. אבא של ארבעה-עשר ילדים.

ברוך: לא? בחיך! גם ילדים, גם וודקה. אתה עשית אותה? כל הכבוד!

הירש: לא גמרתם, תמשיכו, תבחרו בין השתיים. המתחיל במצווה...!

ברוך: רוצה להיות הכי טוב, אה? אני מבין את זה. ננסה, זה הרבה יותר קשה. מתחיל לטעום משתי הכוסות

הירש: אל ניסן מבין ממש, איך שהוא מכניס לפה, איך שהוא מלקק, איך שהוא מוצץ את כל הטעמים!

ברוך נעצר באמצע הטעימות. מסתכל בידו שמחזיקה בכוס

הירש: מה קרה? משהו לא טוב?

ברוך: הידיים שלי לא רועדות.

הירש: זה טוב.

ברוך: מה זה טוב!

הירש: תמשיכו, תגמרו.

ברוך: בשמחה זה מה שנקרא לחזור הביתה, הה?
לאה: אתה בכלל לא עונה לי. מה שאמרת לי...

ברוך מניף אותה ומעמידה על השולחן

לאה: צועקת, אחר כך צוחקת אתה חזק!

ברוך: אל נעמי אבא היה מרים אותנו ככה, את זוכרת?

הדלת נפתחת קצת, או שמפשילים מבחוץ את הווילון של החלון, מצייצים

ברוך: יש גם קהל, שייכנסו! פותח את הדלת לרווחה

שני החרדים נכנסים. נעמי יוצאת לאגף המגורים. מבחוץ נשמע קולה של הינדה, אימא

של לאה, קוראת: לאה!

לאה: שתקרא לי כמה שהיא רוצה, זה לא אני, שמי לא לאה, שמי ליאת. אמרת

לה איך ספור פעמים.

הירש: אוסף בינתיים את הבקבוקים, ואל החרדים שום דבר, סתם כך, במקרה. יוצא

ליקב

ברוך: אל החרדים שלום עליכם. שולח ידו אל ראשו סליחה, הכיפה נפלה. הכיפה

בידו עכשיו, אבל הוא מתכופף להרים אותה, רואה אותה בידו סליחה, היה נדמה

לי... חובש את הכיפה שבו, בבקשה.

הם לא עונים לו. מבחוץ נשמע קולה של הינדה, ועכשיו תקיף: לאאאה!

לאה: מה היא תעשה לי? תצבוט אותי? את הנשמה אי אפשר לצבוט בצביטות.

פונה לצאת אני הולכת הביתה בעצמי, מתחשק לי. יוצאת

ברוך: אל החרדים שבו. אל חרדי ב' רגע. אתה לא שייע? למדנו יחד בחדר של דער

רויטער. אתה היית מצייר לולבים בדם. דוקר את האצבע ו... סליחה.

החרדים לא עונים, כמו מתעלמים בכוונה

ניסן: אל החרדים בוצ'ה, של אליה, הגיע הבוקר. היה הרבה זמן בחוץ לארץ.

חרדי א: אנחנו יודעים.

חרדי ב: לכן באנו, להגיד לך: יגידו היום תהילים בבית הכנסת שלנו. אם יחמיר

עוד יותר, תודיעו לנו, יגידו גם ליד המיטה.

ברוך: מה העניין? בשביל מי? אני לא מבין. מה פתאום, הוא לא צריך,

הוא...!

חרדי א: אם יהיה צריך, גם הילדים יגידו, נאסוף את הילדים.

ברוך: תסבירו לי, מותר לי לדעת, לא?

חרדי א: אל ברוך אתה לא תדע אף פעם. אתה השארת אותנו לבד! אוהו בברוך איזה אדם הוא היה, הגבאי של בית הכנסת שלנו, שנים הוא ניהל את קופת גמילות־החסד שלנו, לילות כימים, וגרוש לא היה חסר, מכיסו הוא הוסיף, מכיסו!

החרדים יוצאים

ברוך: אל ניסן מה זה צריך להיות? על מה הוא מדבר? כאילו מספיד. מה פתאום תהילים? אבא לא...

ניסן: תהילים לא מזיק אף פעם.

ברוך: אבל לא בשביל כל גריפה.

ניסן: זה לא בדיוק גריפה.

ברוך: אז לא גריפה, אז וירוס. ולמה הם קשרו את זה איתי? לכן באנו!

ניסן: אתה יודע איך זה, אנשים מפרשים. שתים־עשרה שנה לא היית, והנה הוא חולה ואתה מגיע פתאום.

ברוך: סתם מצאו הזדמנות לטפס עלי. הזקן הזה! גם שייע, היה לו ראש סתום, כמה פעמים אני הצלתי אותו מהסרגל, נתתי לו תשובות מאחורנית, עכשיו הוא בא אלי עם הסרגל. שלושה מעילים שחורים מסריחים.

ניסן עושה איזו תנועה כלפי המעיל השחור שלו

ברוך: מה אתה משווה? לכם יש עסק, אתם מייצרים, עושים משהו, יין. אלה סתם בטלנים, בחורי ישיבה קבצנים. איזה מעילים, שרוולים קרועים, חוטים יוצאים, סירחון, אבל הם יודעים! איזה ביטחון, של בית קברות! כאילו המציאו את המחלות ואת בתי הקברות בשבילם, שיוכלו לנבוח על כל העולם: תהילים! תהילים! מוזג לעצמו מהוודקה צריך לשטוף את האוויר: לחיים! שותה

ניסן: מוציא פתאום את לוח השח מן המגירה מה דעתך? משחק שח קטן אחד?

ברוך: זה דיבור, השח שלנו!

ניסן מסדר את הכלים

ברוך: תגיד לי, איזה רופאים ראו את אבא?

ניסן: רופאים, "הדסה".

ברוך: "הדסה"? למה לא אמרתם לי?

ניסן: לא הספקנו, אתה גם...

ברוך: לא חשוב, זה בסדר, ב"הדסה" יש רופאים טובים. אני הכרתי פעם רופא צעיר אחד, אמרו שהוא גדול. בילינו יחד, וודקה. אז זה היה קוניאק. לא סתם, נפגשנו גם באיזו אישה, שנינו יחד, כלומר... לא חשוב, מין להתפלל באותו בית כנסת... עוזי בראון.

ניסן: פרופסור בראון, פרופסור גדול.

ברוך: קשה להגיע אליו, אה? אני יכול לסדר שיראה את אבא, בן רגע.

ניסן: הוא ראה.

ברוך: עוזי בראון? איך הגעתם אליו?

ניסן: משלמים אז מגיעים. הרבה.

ברוך: הוא אוהב כסף, צריך, מבלה מפורסם. בבלבול, כמי שבורח ממשהו רציני לשאול עוד משהו, שכחתי. כן, אם הוא ראה – הכול בסדר, רופא טוב. יש לי כאב ראש פתאום. התהילים האלה! הזקן הזה! מצחיק, אתה יודע... לאן שאתה לא טס, בריסל, בואנוס איירס, שדות התעופה הכי מודרניים, דיוטי-פרי שופס, נשים כאלה, כושים ופתאום... תמיד אתה רואה באיזו פינה יהודי שחור כזה עומד לו, מתנענע, מתפלל. כל שדות התעופה יכולים להתחלק לו על הגב. אפשר להשתגע, לא?

ניסן: ככה, כן. גמר לסדר את כלי השח, מוכן, שחק.

ברוך: כמו מחפש מה לומר, למלא איזה חלל איפה נעמי?

ניסן: יצאה. שחק.

ברוך: מי?

ניסן: אתה. אתה הלבן.

ברוך: נעמי, איפה נעמי? ביקשתי ממנה איזו חולצה.

ניסן: היא לא אוהבת שמחות.

ברוך: איזה שמחות?

ניסן: קודם, הוודקה, כל השמחה.

ברוך: פתאום, כמו לשאול מה שהוא באמת רוצה לשאול תגיד לי...

ניסן: כן.

ברוך: כמו חזר בו מכוונתו, ובצחוק מה היית אומר אם הייתי מספר לך על אישה שמחליטה פתאום ללדת לך ילד?

ניסן: מופתע אני לא מבין.

ברוך: אישה, מחליטה פתאום ללדת ילד שלך.

ניסן: מה פירושו? אשתך, אלישבע.

ברוך: מדבר וברור שזו דרך שלו לברוח מעניין מחלתו של אביו אשתך...! אתה לא מסוגל לחשוב על משהו אחר? אישה אחרת. זה גם לא אני, חבר שלי. גם הוא נשוי, ילדים, הכול. סתם, איזו אישה, עוד אחת מהצד, שום דבר, רוצה ללדת ילד שלך. זה העניין, אתה מבין? בשבילך זה כלום, אתה כאילו, איך להגיד? כאילו שכחת אצלה מצית, והיא נכנסת להיריון מהמצית הזה ורוצה ללדת. לא, היא לא רוצה ממני כלום, לא שאני אתגרש בשבילה, לא שאני אכיר בכך, גם לא כסף. שום דבר, להפך, היא רוצה ללדת אותו, לגדל אותו, היא בעצמה. מה היית אומר?

ניסן: תשאל אותי שאלות יותר קלות. מפרק את לוח השח, קם יש הרבה עבודה.

ברוך: צוחק נבהלת, אה? האמת, אני לא מבין אותה. ניסיתי להיפגש איתה, לדבר איתה. היא סגרה עלי את הטלפון. מה אני יכול לעשות? שתלד. יהיה לי ילד באיזה מקום, איזה קוף קטן שאני לא אראה אף פעם. מצד אחד פיל, מצד שני קוף, אפשר להשתגע. אתה יודע... יש אלוהים אני לא מבין, אין אלוהים אני גם לא מבין. וסוף סוף הוא שואל מה הוא אמר, בעצם? עוזי בראון...

ניסן: שיגידו תהילים.

ברוך: לא הם, הוא, פרופסור בראון.

ניסן: זה מה שהוא אמר, שיגידו תהילים.

ברוך: יש לו הרבה כאבים?

ניסן: יש לו הרבה כדורים. גם זריקות, מורפיום.

שתיקה קצרה. ברוך צוחק פתאום, מין צחוק. ניסן מסתכל בו

ברוך: מפסיק לצחוק סליחה, אני מצטער. התהילים הזה! עוזי בראון, יחד איתם: תהילים! אתה לא יודע איזו בדיחה זאת. צוחק שוב, מפסיק סליחה, עוד פעם. פשוט לא יכול לעשות כלום נגד בדיחה. ביום השנה של אימא, בבית הקברות, אתה זוכר? הייתי מוכרח לצעוק את הקדיש שהשניים ההם בקצה על ההר ישמעו, היינו רק שמונה, שיהיה מניין! אתה זוכר? ממש צרחתי: יתגדל ויתקדש! כמו רוכל בשוק צועק: כזול, בעל הבית השתגע! עוד בשיפוע, שיגיע למעלה. עוד נגד הרוח! אז התחלתי לצחוק. אני עוד באתי עם כוונות טובות. בהלוויה הייתי בחוץ לארץ אז לפחות ביום השנה. גם חשבת: הנה, הזדמנות לעשות שלום איתו. על מה בכלל היה הריב. אלישבע, כן, כבר אז... לא חשוב. והנה הקדיש הזה, הצחוק

הזה, לא היה כבר מה לדבר. אבא שלך מצד אחד וצחוק מצד שני, והצחוק מנצח.

ניסן: מתברר.

ברוך: אז ליד הקבר של אימא, עכשיו עם המחלה שלו, אלה הפגישות שלנו.

משוגע: נכנס, רוקד ושר "התאהבתי בבחור פיקח, בתל אביב על שפת הים..."

ברוך: מי זה? מה?

ניסן: קורא לנעמי נעמי! הידיד שלך! אל ברוך מוישה, חולה, הגיע בוקר אחד לשכונה ונשאר.

נעמי: נכנסת, אל המשוגע שלום, מה שלומך? זה לא היום שלך.

ניסן: זה לכבוד בוצ'ה.

משוגע: רוקד ושר "התאהבתי בבחור פיקח – בתל אביב על שפת הים..."

נעמי: קח, עוגת הדבש שלך. נותנת לו חתיכת עוגה

המשוגע מתיר חבילת בד ובה שיירי לחם ועוגה, להכניס את העוגה שנתנה לו, חתיכות

הלחם והעוגה מתפזרות על הרצפה, הוא אוסף, נעמי עוזרת לו

ברוך: נותנים לו לשיר כאן שירים כאלה, לרקוד ככה?

ניסן: נותנים לו חתיכת עוגה, חתיכת לחם והוא מפסיק.

ברוך: איפה הוא גר? ישן?

ניסן: בבית הכנסת, על הספסל.

המשוגע גמר לאסוף, לקשור חבילתו, יוצא, עומד מאחורי הדלת. אליהו נכנס מחדרו,

כד מים בידיו

אליהו: קורא נעמי!

ברוך: אל ניסן, בשקט איך שהוא נראה! לא ראיתי בחושך, קודם.

נעמי עומדת מול אליהו

אליהו: נעמי! עכשיו רואה אותה כמה פעמים צריך לקרוא לך? תביאי לי מים!

נעמי: יש מים, הכד מלא.

אליהו: תשפכי אותם, תביאי לי מים אחרים.

נעמי: אלה מים טובים, אני בעצמי מילאתי.

אליהו: תשפכי אותם!

נעמי: כל המים אותו דבר, מה חסר להם?

אליהו: יש בתוכם חלומות רעים, מה חסר להם...!

נעמי: אני לא מבינה.

אליהו: אני לא מבקש שתביני, אני מבקש שתביאי לי מים! כמה פעמים אני

צריך לבקש? מים! מה את מסתכלת? אני ראי? נשים!

נעמי לוקחת מידיו את הכד, יוצאת. אליהו מתיישב ליד השולחן

ברוך: מתיישב מולו בוקר טוב אבא. ישנת הרבה, טוב.

אליהו מסתכל בו, לא עונה

אתה עוד ישן, הה?

אליהו: חלומות רעים!

ברוך: נפגשנו בבוקר, מוקדם. טילפנת אלי, קראת לי.

אליהו: קם באיזו כהלה נעמי! ניסן! אין אף אחד?!

ניסן מתקרב אליו. גם נעמי, נכנסת עם כד המים

אליהו: מצביע על ברוך מה הוא עושה פה? אני עוד חי, לא?

ברוך: מה זה שייך? אתה רק חולה קצת, תבריא. אתה נראה טוב.

אליהו: דופק על השולחן אני עוד חי! החוצה! כמעט נופל, נאחו בשולחן

ברוך: די, אבא, מספיק.

אליהו: לאט, בקושי מספיק, ודאי. שילך אליה! מה הוא רוצה ממני? שילך,

שיתחתן איתה בקפריסין! אימא שלו, גם היא יכולה ללכת איתו אם היא

כל כך מרחמת עליו! שילך לקפריסין, הנישואים האזרחיים שלהם! מספיק,

ודאי, רישום בעירייה, אחד רושם כלב, שני רושם נישואים. שגם יוליד איתה

ילדים, ממזרים, נכדים שלי, שאני לא אוכל לקרוא להם נכדים, חיים אבל

מתים, כאילו לא די הרגו בנו! פונה לצאת

ברוך: אל נעמי וניסן המורפיום שלו.

הם מאשרים בשתיקה

אליהו: נעצר, חוזר, ועכשיו מול ברוך, בלי להסתכל בו להתחתן איתה?! הלוא עבר

על לא תנאף! הלוא... אשת-איש! זה העולם הגדול שלו... ניאוף, אשת-

איש?! גם בלי התורה... הלוא לנאוף ככה – הוא עוד ידע, בעלה, לעיניו,

לעיני הבת שלה, משפחה בישראל – הלוא זה כמו... מתקשה להמשיך הלוא

זה כמו... כמו... כמו!

ברוך: ממשיך במקומו וכאילו מצטט אותו כמו לקרוע חתיכה מן הבשר החי ולאכול

חם עם הדם. עוד לעיניו! זהו, לא?

אליהו לא עונה. עומד מולו בראש מורכך

ברוך: עוד? אני יכול להמשיך, אם אתה רוצה, אני זוכר בעל פה, כל מה

שאמרת. ושוב, כמו במקום אליהו, מצטט אותו שנה שלמה האכלת אותי

שקרים. הסתובכת בבית, בטח, לחם חנם, התפללת, ברכת, סיפרת לי כל ערב שאתה אומר אמת! להם אתה מספר אמת. "העולם הזה", העיתון שלך, הם שיהיו אבא ואימא שלך, העם שלך, אברהם ויצחק ויעקב שלך! לך אל האהבה שלך! אהבה? אהבתי כי ישמע ד' קולי, הה? ובקולו שלו אתה לא מבין? זה מה שאמרת אז, אז! איפה אתה חי? מתי אתה חי? אתה ישן, אתה...!

אליהו: עד שלא תעזוב אותה אין לך מה לעשות בבית הזה! מתנדר, כמעט נופל

ניסן: די, מספיק. מוציא אותו לחדר השינה

ברוך: אני לא מבין.

נעמי: אתה לא צריך לקחת אותו ללב.

ברוך: אני לא מבין את עצמי. אני זכרתי את הכול בעל פה. שנים שאני לא חושב על זה, שכחתי, כאילו זה לא היה, ופתאום זה יצא מעצמו, בדיוק כמו אז, כמוהו, גם אני. בשר חי עם הדם! חי, הה? דבר כזה לא שוכחים!

נעמי: כל מה שהוא אומר זה דין, זה מוות. הוא לא יודע איזה חיים היו לאלישבע עם בעלה. גם אם הוא היה יודע, זה לא היה משנה לו. אתם עשיתם את הדבר הכי יפה, הכי נכון. אהבה זה חיים. אני לא אמיצה, אני נשארתי כאן. אבל אתם הייתם הנחמה שלי. אתם לפחות חייטם חיים אמיתיים, יפים.

ברוך: בחוסר סבלנות די! טוב?

נעמי: אני לא מבינה.

ברוך: זה מצחיק, זאת בדיחה, את לא מנחשת כמה. ה"עד שלא תעזוב אותה" הזה שלו! אילו ידעת כמה זה קל!

נעמי: אני לא מבינה.

ברוך: צובט בלחיה מותק.

נעמי: אני לא ילדה קטנה. יוצאת

המשוגע נכנס

ברוך: אני עייף. רואה את המשוגע אתה עוד כאן?

משוגע: שר, אבל בהתרסה "התאהבתי בכחור פיקח... " מפסיק, פונה לעבר חדרו של אליהו, פונה משם, מחזיר לשולחן את העוגה שקיבל קודם, יוצא

ברוך: הוא לא לקח, הוא לא רוצה לקחת ממנו. יותר מדי. מתיישב

הירש: נכנס בזהירות. עם שני בקבוקים עכשיו? אין אף אחד, תוכלו לגמור בן רגע. תיתנו את חוות הדעת שלכם בשקט, לאט-לאט.

ברוך: לוקח כוס וודקה שנשארה על השולחן, שותה זאת, הכי טובה!
הירש: לא, זאת הוודקה שפסלתם, מגרדת בגרון. הכוס עמדה בצד, נשארה מקודם. מצביע על שתי הכוסות האחרות, הריקות אלה היו הטובות, אתם גמרתם אותן. הנה, הבאתי את הבקבוקים, אתם צריכים לבחור בין שני אלה.

ברוך: שותה את שארית הכוס. הופך אותה אל פיו זאת!
הירש: לא, זאת טעות, אתם הפכתם, שתיים מהר. אתם צריכים לשתות כמו קודם, לאט, ללקק, למצוץ, את כל הטעמים!

ברוך: אוהז בו יונגערמאן!

הירש: אני לא מביין.

ברוך: תלקק בעצמך, תמצוץ בעצמך!

הירש: אני לא מביין.

ברוך: יש לך ארבעה-עשר ילדים, לא?

הירש: אני לא מביין. אתם התחלתם לטעום, תגמרו, בן רגע.

ברוך: בגלגול הבא, בתחיית המתים.

הירש יוצא. ברוך עושה מין סיבוב בחדר, נוגע ברהיטים. מגיע אל הקולב או אל ארון הבגדים. לוקח ולובש מעיל שחור ישן וכובע שחור ישן. מסתכל בראי. נכנס אל הדרו של אליהו. הדלת נשארת פתוחה

אליהו: מן המיטה שלו אתה עוד כאן! אמרתי לך, עד שלא...! קורא ניסן! נעמי! אין אף אחד?!

ברוך: חכה, תשמע, אני חזרתי, אני רוצה לדבר איתך.

אליהו: אמרתי לך: שום דבר! עד שלא תעזוב אותה!

ברוך: אני אעזוב אותה, אני עזבתי, די.

ניסן ונעמי נכנסים, נשארים בצד

אליהו: במין בהלה מה הוא רוצה ממני? שיעזוב אותי במנוחה!

ברוך: אתה לא מביין? עזבתי אותה. עזבתי. אני לא אתחתן איתה, די, זה נגמר.

זה מה שרציית, לא? אני הייתי מסונוור, זה עבר, אני רוצה לחזור הביתה, ליקב, הכול, אני אנסה לכפר, אני אחזור. מצביע על המעיל השחור שעליו הנה, תראה.

אליהו מתהפך אל הקיר

ברוך: חזור ונכנס אל החדר הגדול, רואה את נעמי ואת ניסן שלום.

הם לא עונים

ברוך: שמעתם, הה?

הם לא עונים

ברוך: במין צהלה מה יש, לא נכון? לא שיקרתי, אני באמת לא אתחתן איתה. איך אני יכול? התחתנו, אז, לפני שתיים-עשרה שנה, יש לנו ילדים. לא סתם, עברנו אפילו חופה כשרה, מצאנו מין רב כזה. איפה פה השקר?
נעמי: אתה גם אמרת שעזבת אותה.

ברוך: כן?

נעמי: כן.

ברוך: גם זה נכון. היא עוד לא יודעת, אבל זהו, בטוח. תראו, אני מורח, מבלף, אומר: עזבתי אותה, ופתאום מתברר שאני אומר את האמת. אני באמת עוזב אותה עכשיו.

נעמי: מה פירוש?

ברוך: איזה פירוש את רוצה? רש"י? תוספות? עוזב אותה. העסק ההוא, ארגנטינה, הולך כרוך באישה, פֶּקֶג' דיל, מין מצה ומרור כזה. אלמנה צעירה, יש לה חוות בקר ענקית. קטנה כזאת, כספית, קופצת כל הזמן. העקבים שלה כל הזמן קליק-קליק כמו בתים של תפילין. אז גם זה לא בלוף. עזבתי אותה אז או עוזב עכשיו, מה זה משנה? פה בטח לא. פה אין דבר כזה, זמן. חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, הוא! הוא ביקש את זה ממני, לא? ה"תעזוב אותה" הזה שלו מלפני שתיים-עשרה שנה. זה הראש שלו. אני בסך הכול הולך בראש שלו. למה לא? הוא נהנה ואני לא חסר. להפך, תענוג. הוא הוריד ממני שתיים-עשרה שנה. הבעיות של אז: כן להתחתן איתה – לא להתחתן איתה, אני עוד פעם בן עשרים וארבע, יכול להתחיל הכול מהתחלה. שוב מכוון למעיל השחור שעליו הנה, גם המעיל השחור שלי. נראה לא רע, לא? אל נעמי מה את אומרת?

נעמי מסתכלת בו בפנים

ברוך: לא עלי, על המעיל!

נעמי צוחקת, צחוק לא מלאכותי אבל מוזר

ברוך: מה את צוחקת?

נעמי: יש לך שפם. כל הזמן אני חושבת: מה קרה לך? שפם!

ברוך: אני שאלתי אותך על המעיל.

נעמי: שאלת.

ברוך: מה את רוצה ממני?

נעמי: כאילו מצטטת אותו אני אוהב אותה, אני לא יכול לחיות בלעדיה, אתה לא יודע מה זאת אהבה, אני מצפצף עליך!

ברוך: מה זה צריך להיות?

נעמי: זה מה שאמרת אז לאבא. זה אתה לא זוכר?

ברוך: געוואלד! הצילו! הוא מצד אחד, את מצד שני, כולם כאן זוכרים, זוכרים, זוכרים. בן עשרים וארבע אבל כאב ראש יש לי עשרים וארבע פלוס שלושים ושש.

נעמי: אני חייתי על האהבה שלכם.

ברוך: עוד פעם? נהיית לי עורך דין של אלישבע? העניין ישן, מת.

נעמי: אתה בגדת באהבה שלך.

ברוך: בן־אדם מוכרח לבגוד במשהו, לא? אז בגדתי באבא, עכשיו אני בוגד באהבה. אני כזה, לא אוהב לשים את כל הביצים בסל אחד. אהבה, איזו בדיחה! כאן שום דבר לא הולך לאיבוד, גם אהבה לא. את עוד קוראת את הרומנים שלך, הה? מתחת למזרן. זאת לא חוכמה, שימי את האהבה על המזרן, אז נראה.

נעמי: אתה תראה. כולם יראו. יוצאת

אליהו: נכנס מה אתה רוצה להוציא ממני?

ברוך: מה?

אליהו: אני מכיר אותך. מה אתה רוצה להוציא ממני? אתה לא חוזר בחינם!

ברוך: כן?

אליהו: קופץ מקרטע אליו, מושך בכנף מעילו אתה רוצה להוציא ממני את היקב, הה? החלק שלך, הה? הצוואה, הה? במין צחוק הה? הה? הה?

ברוך מסתכל בו, בעיניו

אליהו: מה אתה מסתכל? אני ראי?

ברוך: בעיניפות בסדר, בשביל זה חזרתי. אני רוצה שתחזיר אותי לצוואה שלך, אני רוצה את החלק שלי ביקב.

אליהו: וכי מה, לא ידעתי? זה לא נקרא לחזור, זה לא לשמה.

ברוך: מתוך שלא לשמה בא לשמה, לא? צחוק אני עוד זוכר משהו. מפסיק לצחוק, אווזו באליהו, בכוח מה אתה רוצה ממני! נמאס לי!

אליהו: ומה אם זה שקר, גם זה? מה בינך וביני עוד שקר אחד? אני אשנה ואתה תחזור אליה, אל כל העולם הזה שלך?

ברוך: מה אתה רוצה שאני אענה? לא שואלים שקרן שאלה כזאת. אם זה יהיה שקר – תשנה את הצוואה בחזרה, יהיה לי מה להפסיד.

אליהו יוצא, סוגר אחריו. שתיקה קצרה

ברוך: אל ניסן מעניין, אה?

ניסן: אתה התכוונת לזה באמת? היקב, הצוואה.

ברוך: אין לי ברירה. אני צריך כסף, דחוף. אין לי גרוש, אני השקעתי הכול בעסק, נסיעות, הוצאות. מכרתי גם את הדירה. אלישבע עם הילדים כבר אצל ההורים שלה. זה היה למכור או לתלות את עצמי. סיפור ארוך, לא חשוב, אני ערום לגמרי. מצחיק, כן. הוא ידע מה שהוא אמר. אתה מבין עכשיו?

ניסן: ככה. פחות או יותר. רק... חסר לי העיקר. אתה צריך כסף, מה שייך היקב? אתה אולי לא יודע.

ברוך: אני צריך בסך הכול ערבות. אחרי שהעסק יתחיל לעבוד זה יהיה כסף קטן. אתה לא צריך לפחד, ליקב לא יקרה כלום, את זה אני אחזיר דבר ראשון. אני כל כך עמוק בבוץ – אני מוכרח להצליח.

ניסן: גם המשיח לא בא לפעמים. או שהוא מאחר. או שהוא כבר היה, הסתלק יחד עם נמר־החברבורות.

ברוך: מה אתה רוצה ממני?! הוא אבא שלי, מגיע לי. מנהל קופת גמילות־חסד, לכולם הוא יכול לעזור, לי לא? הוא בעצמו דחף לי את זה לפה, מכיר אותי...! שיקבל מה שהוא מכיר! הוא אנס אותי, איך שתפס אותי במעיל, עם הצחוק הזה...! כשהוא טילפן: בוצ'ה! זה נשמע לי כמו כשהוא היה מעיר אותי, מכסה אותי בשמיכה. אתה מבין? אני צריך לקום, אבל שיהיה לי חם עוד רגע, עוד רגע. כשמעירים אותך ככה אתה קם, אבל השמיכה הולכת איתך כל היום. סליחות, מוקדם בבוקר, זה היה תענוג. אתה זוכר? שר "עצל, עצל, עד מתי תישן? – הווי רץ כצבי וגיבור כארי – לעשות דבר ד' שבשמים. – אדם דואג לאיבוד דמיו – אינו דואג לאיבוד ימיו – דמיו אינם עוזרים – ימיו אינם חוזרים." צוחק, צחוק רך מצחיק, אני רוצה לישון פתאום.

אליהו: נכנס, עומד בפתח. אל ניסן אני רוצה שתביא שני עדים, ניסן, אני אשנה את הצוואה. אני אתן לו את היקב. לא חצי, הכול, מוכרחים. הצלת נפש. עוד היום, אני לא רוצה להתחרט. אתה מבין?

ניסן: בקושי כן.

ברוך: זה לא מגיע לי, רק חצי, זה מספיק.
אליהו: הכול! הכול! שיהיה לך הרבה מה להפסיד, אתה אוהב הרבה, לא?
הרבה, הרבה...! צוחק מין צחוק
ברוך: די, אתה עושה צחוק מעצמך.
אליהו מפסיק לצחוק, אוחז פתאום בידו של ברוך
ברוך: מה?

אליהו אומר להרפות מידו
ברוך: לא, זה בסדר, תחזיק.
אליהו: בקושי, אבל בכל לבו תאמר עלי קדיש? לא תחסיר אף פעם?
ברוך: לא, מה פתאום, אתה תחיה עד מאה ועשרים, אתה לא... אני אומר, לא
אחסיר.

אליהו: כשיהודי מת, הבן שלו צריך לומר עליו קדיש, אז יש מנוחה. בלי
קדיש אין מנוחה, כאילו לא מת, לא חי ולא מת. אם לא תאמר לא תהיה
לי מנוחה, גם לך לא! ועוד תנאי... שום טלפון! אף אחד לא טילפן אליך
מהבית הזה. שיקרת די. בשביל לומר קדיש צריך להיות טהור! אתה
מבין?

ברוך לא עונה
אליהו: אתה לא מבין?
ברוך: בסדר, שום טלפון, לא טילפנת. תביא את העדים.
אליהו: צובט בלחיו בידו הפנויה קצלה!
ברוך: מסתכל בו רגע, אומר לפנות ממנו, נעצר, ידו עדיין אחוזה בידו של אליהו תן לי
את היד שלי! מושך את ידו בכוח
אליהו עומד רועד כולו
ברוך: אתה עוד רועד לי?!

אליהו סוטר על לחיו של ברוך, יוצא, סוגר אחריו
ברוך: שיהיה קצלה, שיהיה לא טילפן! טילפן, עכשיו אני בטוח, בשביל הקדיש.
לא יודע איפה הוא חי, אבל יודע שהולך למות. בשביל לחיות איתי לא
יטלפן, רק בשביל למות איתי. יהודים חיים אחד עם השני אחרי שהם מתים.
יתגדל ויתקדש שמו הגדול...! חשבת על זה פעם? מתים ומהללים אותו.
הוא יתברך שמו גדול ונקי, רק אני קטן ומלוכלך, אני שקרן. לא טילפן...
שיהיה! להפך, יותר טוב, אם הוא נבל – גם אני. עכשיו זה עסק. הוא מקבל
את הקדיש שלי, את הטלפון, אני לוקח את היקב, קטין' אס יו קן! אז הוא

לא טילפן, אז מה? אולי באמת לא. שתיתי, הייתי שיכור. כאילו זאת הבעיה שלי: כן טילפן – לא טילפן. אפשר לחשוב: יש אלוהים – אין אלוהים. אני לא צריך את הטלפון שלו בשביל לבוא. אני לא סיפרתי לך הכול, יש לי עוד חוב, לא סתם, שמעת על האחים נחמד? זה כבר בידיים שלהם. בעלי מקצוע בגבייה, הכי טובים בשוק, מכים, מפוצצים. אצלי נשאר רק להכות, אין מה לפוצץ. צוחק, באיזו עייפות וגם מנוחה משונה, אני לא מבין... כאילו ירדה לי איזו אבן מהלב.

ניסן יוצא. האור מאפיר. הירש מציץ, נכנס עם שני הבקבוקים שלו, אומר לפנות אל ברוך, אבל כששומע אותו מדבר – הוא נעצר, משתומם

ברוך: לא רואה שניסן יצא, שהירש נכנס, בכיוון האור שהאפיר עננים. הקיץ הולך להיגמר, מה? מתיישב על הספה הבית הזה מרדים. כל הרהיטים האלה, איזה אלטע זאכן! היית צריך לראות את הרהיטים שלי. מכרתי הכול, דירה ריקה. כבר כמה לילות אני לא מצליח להירדם. אני מתעורר פתאום, כל הזמן אותו דבר, תופסים אותי באיזה שקר, תופסים בצוואר. אני עייף מוות. לפני כמה ימים חלמתי על אימא, זה היה כל כך נעים, ופתאום גם איתה מישהו תופס אותי בחולצה וצועק: שקרן! חתיכת לכלוך! אימא, הה? צוחק, רך תראה מה זה: הוא הולך למות ואני עושה חשבון נפש. מסדר את הכר זה נקרא כר! הר, לא כר! רך כזה. אצלי שם דחפתי מסטיקים לשקית של ניילון. ישנתי עם הבגדים, עם החולצה המלוכלכת הזאת.

שוכב, מתכסה. רואה את הירש מה?

הירש: שום דבר, ככה סתם, במקרה... יוצא

אליהו נכנס, מחפש את ברוך, מתקרב אל הספה

ברוך: פוקח את עיניו למחצה, וכמתוך שינה באת להעיר אותי לסליחות?
אליהו: רועד סיגריה... יש לך סיגריה, לא? אין לך סיגריה? הם לא נותנים לי אפילו ברל סיגריה. נעשן יחד!...

ברוך: צוחק, צחוק רך, כמתוך שינה השגת את שלך, עכשיו אתה רוצה לעשן איתי? תודה קודם שטילפנת. תן טלפון, תקבל סיגריה.

אליהו שוכב על הספה, נצמד אליו

ברוך: צוחק, רך אתה עוד אומר שלא טילפנת, הה? רק קדיש אתה רוצה, הה? מוצא חן בעיני. אתה לא ידוע כמה. אתה בלופר כמוני. לשכב לידי אתה רוצה.

אליהו: כן, כן, ככה... נדחק אל ברוך, מתכסה בשמיכתו

ברוך: נוח לי, נוח. כן, שום צוואה, שום יקב, לא בשביל זה כאתי. זה היה סתם תירוץ, פשוט בשביל לבוא אליך, ככה, לשכב לידך, נוח לי, נוח. **אליהו:** כן, כן, ככה...

ברוך: ממשיך כמתוך שינה, רך, עם צחוק פה ושם ואני כבר הייתי בטוח שהמצאתי את כל הטלפון הזה שלך, תירוץ בשביל היקב. כן, תירוץ בשביל תירוץ, בלוף בשביל בלוף. אילו ידעת, כמה בלופים! לפעמים אני מסתכל בעצמי בראי ואני שואל: מי זה? נדמה לי שהגוף שלי חול, חול דק כזה. אתה לא יודע מה זה, בתל אביב יש, מחזיקים אותו בידיים והוא מתפורר, נושר, לא נשאר כלום. היום אמרתי את האמת, הה? אני שתיתי, לא הייתי בטוח, זה היה יכול להיות שקר. אבל אתה עשית את זה אמת, טילפנת. מצחיק... כשהרמתי את השפופרת הייתי בטוח, הנה, עוד אחד מבעלי-החוב שלי. ככה, כן, להחזיק אותך...! לפעמים אני מתעורר מחלום ומוצא את עצמי מחזיק את עצמי בצוואר. נוח להחזיק אותך, נוח. נרדם

מערכה שנייה תמונה ראשונה

מאוחר אחרי הצהריים. ברוך ישן על הספה. נעמי ליד השולחן. על השולחן ערמה של פיסות לחם ועוגות. קול קורא בחוץ לתפילה בנחת ובניגון: מנחההה...! ומיד הוא קורא שוב, דוחק: מנחה! רעש בקבוקים נשמע מן היקב

ניסן: נכנס מן היקב שישבור! שהכול ייהרס! הירש לא רוצה ללכת הביתה – הוודקה שלו – נהיה פקעת של עצבים, נתנו לו רק חצי תאוותו. גם בלעדיו, הבקבוקים מפילים את עצמם בעצמם לרצפה. מה אכפת לי? יש בעל בית חדש. את כל הכוחות שלי הכנסתי ביקב. כן, הצלת נפש. שקר התחבר אל מחלה, מין חתן-כלה, והרי לך הצלת נפש.

ברוך: מתעורר, לא לגמרי, לעבר נעמי וניסן, לא ממוקד איפה הוא? שכחתי, נפל מהספה, נהיה כמו ילד. שמעתם, לא? התחיל לספר לי סיפורים מהעיר העתיקה, מין סיפורים! החזיק לי את היד וסיפר. נרדם ועוד החזיק לי את היד. מתי הוא סיפר לנו סיפורים כאלה כשהיינו ילדים? מתי הוא החזיק לנו את היד? אני אדאג לו, אני אטפל בו. אני רק יוצא מהבוץ. אני ככלל אפתח משרד בירושלים. אני אראה אותו כל יום, כל יומיים ודאי.

נרדם

ניסן: שנים אני מקנא בו, המצליח הגדול, והנה... לכאורה הייתי צריך ליהנות, כמו כפות מאזניים: שלו נופלת, אז שלי צריכה לעלות. והנה שלו נופלת ושלי נופלת עמוק יותר. ואני עוד צריך להביא את העדים. לא אכפת לך?

נעמי: לא.

ניסן: יותר טוב להרים אבן מהרצפה ולדבר אליה. את לא מבינה? הכול ייחרס, היקב של המשפחה שלכם, חמישה דורות.

נעמי: שייחרס.

ניסן: מה אכפת לי? אלף פעמים רציתי לברוח. גם לזיעה שלי יש כבר ריח של יין מתוק-חמוץ. הנה, יש לי הזדמנות. אני לא מפחד, אני אמצא פרנסה. כלפי הלחם והעוגה שעל השולחן לא צריך בכלל, מוישה יאכיל אותנו. גם לחם, גם עוגות. הוא הביא עוד, תראי. יותר מזה, נעזוב בכלל, נתחלף, הוא יישאר כאן ואנחנו נצא לעולם הגדול. מה לא נעשה שם, הו! מה נעשה שם, בעצם? מה עושים ברומנים ששוכבים תחת המזרן שלך?

נעמי: תן לי מנוחה.

ניסן: בכל זאת.

נעמי: הם כבר מזמן לא תחת המזרן שלי, הם בראש שלך.

בחוץ קוראים לתפילה בקול דוחק: מנחה! מנחה!

ניסן: מה יקרה אם פעם אחת לא אלך להתפלל מנחה? פעם אחת בכל ימי חיי פחות מנחה קטנה אחת? העולם יתמוטט? זה כל כך קל, פשוט. לא צריך לעשות כלום, להפך, צריך לא לעשות, לא ללכת, לא, זה הכול. לובש את מעילו אני אלך, ודאי. למה? כי אני אלך. ואני גם אביא את העדים. למה? ככה. כי אני אביא. סיבות טובות, עם שכל, מה?

ברוך: מתעורר שוב, לא לגמרי. אל נעמי בוקר טוב! ספרי לי על עצמך. אני לא מבין למה אני ישן כל כך הרבה. אימא היתה חוטפת תמיד שינה אחר הצהריים. שיננת, את זוכרת? ככה היא קראה לזה. גם לה היו ג'וקים. קטנים, אבל ג'וקים. כשאני חושב על זה! האחים נחמד לא יגיעו הנה. אף אחד לא יודע שיש לי פה אבא, בית. אבא שלך מגרש אותך לפני שתיים-עשרה שנה וככה הוא מכין לך את המחבוא הכי טוב בעולם, אה? נרדם

ניסן: לא תאמיני, צר לי עליו. כאילו זה יעזור לי. שנים חשבנו כמה טוב לו שם, כאילו שלחנו אליו לשם את כל הטוב שאולי היה יכול להיות לנו כאן. והנה מתברר שלא טוב לו שם וזה לא עוזר לנו. מה את אומרת?

נעמי: תלוי למי. היא יושבת עכשיו ופניה אל החלון הקטן המזרחי

ניסן: כן? איזו הנאה תהיה לך מזה?

היא לא עונה

ניסן: פונה לצאת, נעצר אם תגידי לי לא ללכת להתפלל, לא אלך להתפלל. הוא

יתברך שמו, יסלח לי, הוא יבין, אני בטוח.

נעמי: זה מה שמשנה, לדעתך. בדיוק כמוהו.

ניסן: אלא מה משנה? שיהיה. פונה לצאת, נעצר על מה את מסתכלת? מה את

רואה שם?

היא לא עונה, האור מאפיר

ניסן: בני-אדם מסתכלים לחלונות המוארים כשמחשיך, מנסים לתפוס עוד

קצת אור. את להפך, מתיישבת מול החושך, מסתכלת. מה את רואה שם

בחלון הקטן, החשוך? הרבה פעמים אני רואה אותך יושבת ככה בערב,

מחשיך, ואת יושבת. נדמה כאילו הנה יחשיך לגמרי ואת תיעלמי בתוך

החושך, אני אדליק ואת לא תהיי. שום דבר כמובן. אני חוזר, מדליק, ואת

באותו מקום, חתיכת חושך. איזה רע עושים לך? רוצים ממך קצת חיים,

שמחה, חיוך, זה הכול. את לא לבד בעולם. גם לשבת אין לך חיוך.

נעמי: עוד מעט יהיה לכם טוב, תחיו, תצחקו, תדברו בלי הפסק, געגע, כמו

ברווזים.

ניסן: מה פתאום ברווזים? איפה בכלל ראית ברווזים?

נעמי: בגן חיות.

ניסן: כן. פונה לצאת, נעצר מה פירוש עוד מעט? מה יקרה?

נעמי: אני אלך. אני אעזוב את הבית.

ניסן: הוא חוזר, אז את הולכת...

נעמי: כן, ככה, בדיוק.

ניסן: מין לחזור, מין ללכת...! כמה פעמים כבר אמרת את זה? פעם אחת גם

הלכת, הסתובבת כל הלילה ברחובות, בבוקר חזרת לעיני כל השכונה.

הילדים התביישו אחר כך חודש להראות את הפנים שלהם בחוץ.

נעמי: אני לא אסתובב ברחובות.

ניסן: לא? איפה תסתובבי? על טחנת הרוח? לאן עוד יש לך ללכת? אפילו אל

אחיך את לא יכולה ללכת, הוא כאן.

נעמי: יש לי לאן ללכת.

ניסן: באמת? תגלי לי, גם אני צריך איזה מקום. צוחק העיוור שלך, אליו את

יכולה ללכת, כמו ברומנים שלך, לקרוא יחד איתו עוד רומנים. שניכם יחד, מין רומן שקורא רומנים...! מפסיק לצחוק אני מצטער, לא התכוונתי. יש פתאום מזיקים בבית. את יכולה ללכת אליהם כמה שאת רוצה, בלעדייך לא היו זוכים לתבשיל חם. השכנות יכולות לדבר, אין חשש ייחודי, אימא שלו איתו. היא אישה כשרה. גם הוא. אני לא מאמין לסיפורים עליו, ודאי לשון הרע.

מבחוץ נשמע הקול קורא לתפילה, דוחק: מנחה! ותכף קול אחר בניגון: מעריב!

ניסן: כן, מאוחר. פונה לצאת, נעצר מה בישראל להם היום?

נעמי מהייכת

ניסן: התחלת לחייך.

נעמי: נבהלת, אתה מפחד.

ניסן: מה יש לי לפחד?

נעמי: לא בישלתי.

ניסן: פונה לצאת, נעצר את יודעת? היקב הזה יקר לי פתאום. עצים ואבנים, עסק בסך הכול. גם זה בקושי. כשאנחנו בפנים, מוציאים עליו את הנשמה, הוא עוד מתקיים איכשהו, בנס. אנחנו רק נצא – לא יישאר ממנו כלום, פגר. את מבינה? כמו משהו חי – מוציאים מתוכו את הנשמה, אז הוא מת. משונה, לא? דווקא מפני שהוא מתקיים כל כך בקושי, נעבעך כזה, הוא נעשה כל כך חי, יקר פתאום, חשוב. את לא הולכת לשם היום? אף פעם לא הלכת בלי תבשיל חם.

נעמי: אני הולכת.

ניסן: כן. פונה לצאת, נעצר חבל לי פתאום על היקב הזה. משהו חזק, עץ שתול על פלגי מים, למשל: הוא חי, פורח, ודאי, יש לו ברירה עם כל כך הרבה מים? עץ כזה – אפשר לחטוא ולחשוב שהוא קיים כביכול מעצמו. כל כך ודאי שהוא קיים שהוא כבר כאילו לא קיים. לעומת זה... כן, איזו אבן שתלויה על בלימה, איזה אזוב שמציץ מהקיר, מין יקב עלוב כזה – דווקא הם, איך לומר? זה יפה, זה שמח. הם מעידים לא רק על עצמם, הם כאילו מעידים גם על העץ. כאילו בזכותם בכלל העולם קיים ומעיד על בוראו. חבל, לא? מגיע להם תבשיל חם, לא? אם את כבר הולכת לשם.

נעמי: יהיה להם תבשיל חם.

ניסן: איך? אמרת שלא בישלת.

נעמי לא עונה

ניסן: שאלתי אותך משהו. אם לא בישלת, איך יהיה להם תבשיל חם?
נעמי: אני אבשל להם שם.

ברוך: מתעורר די, ישנתי מספיק. בוקר טוב!

ניסן: אל נעמי מה פירוש תבשילי להם שם?

נעמי: אני אבשל להם שם, יש שם מטבח. יש גז. יש סירים. זה בית.

ברוך: בוקר טוב! אתם לא שומעים? אף אחד לא עונה?

ניסן: אל נעמי, בהתפרצות מה פירוש תבשילי להם שם? את לא שומעת מה שאת אומרת? יש לך מטבח שלך, יש לך גז שלך, לא? סירים שלך! מה חסר לך במטבח שלך? יש לך בית בישראל, בית שלך, לא? יש לך ילדים, לא? מה חסר לך?!

נעמי צוחקת. בצחוק המשונה שלה

ניסן: תפסיקי את זה! ואני כמו טיפש כבר פחדתי באמת ש... עם צחוק כזה לא תלכי לשום מקום. לא חבל לך על עצמך? לחזור על הפעם ההיא? ללכת בלילה, לחזור בבוקר? השמש בגבורתה! את בקושי ירח חיוור.

ברוך: אני לא מבין, על מה אתם מדברים?

ניסן: צובט בלחיו של ברוך קצלה! יוצא החוצה

ברוך: זה לא הגיע לי. רצייתי בסך הכול לשאול מה קרה ביניכם. היה נדמה לי שרבתם.

נעמי: אכפת לך?

ברוך: בית שלם אחד מגיע לבן-אדם, לא?

נעמי: לך, אתה מתכוון, לך.

ברוך: כן, בית אחד שלם וטוב, כאן לפחות, אתם לפחות.

נעמי: למה זה מגיע לך, אתה חושב?

ברוך: למה? הבית שלי שם הרוס, אני צריך להתחיל לספר לך? הצלחתי לשכוח ועכשיו את... מה את צוחקת? הצחוק שלך...

נעמי: אתה הרסת את הבית שלך שם, אתה הרסת אותו. עכשיו אתה מעז לבקש ממני שאני אשמור לך כאן על הבית הזה, אתה מעז...!

ברוך: את אחותי, לא?

נעמי: אתה הרסת לי את הבית הזה. אז כשהלכת לשם, אל הבית ההוא, הרסת לי את הבית הזה. לא היה אכפת לי, כי היה לי הבית ההוא שלך שם. עכשיו

הרסת לי גם את הבית ההוא, שם. אתה בגדת באהבה.

ברוך: עוד פעם? האהבה שלך! בגדתי באהבה, בזכות זה יש לי אבא.

נעמי: אני שונאת אותך, איך שאני שונאת אותך! מפוקקת באצבעותיה
ברוך: תעשי לי טובה, תפסיקי את זה! תמשיכי! אני ישנתי קודם כל כך טוב.
מה את רוצה ממני!

נעמי: תמשיך, תישן.

ברוך: האהבה שלך, אה? אלישבע. אני אגיד לך משהו.

נעמי: אתה לא יכול להגיד לי כלום יותר. קמה

ברוך: מושיב אותה מה זה אהבה, את חושבת, שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד?
איפה היתה האהבה שלה לבעל שלה? אהבה זו רוח, זה חופש – היא אמרה
לי את זה אז. אני ריחמתי על בעלה, היה חבל לי על אימא, על אבא. אני
אמרתי לה: זה יהרוג אותם, אני בן זכר אחד, נולדתי בקושי אחרי עשר שנים.
מה היא ענתה לי? נשכה לי את האף. היתה לה חולשה לאף שלי. בבקשה,
שיהיה אף, שיהיה חופש. חופש אז חופש, לא? מה היא חשבה, היא תחזיק
אצלה כל הזמן ישיבה-בוֹחֵר עם יצר הרע של כל ישיבת סלבודקה בערב
אחרי מסכת נידה? מין פר הרבעה פרטי? את יודעת שהיא רימתה אותי
בגיל שלה? חמש שנים! אני מגזים, ארבע. טוב, לא? חמש שנים! זה כבר
לא בלוף, זה כבר... כן, צער בעלי חיים. לא, אין לי שום דבר נגדה, אישה
טובה, אפילו יודעת לבשל. א כושרע יידענע בסך הכול, גלאט כושר. כמובן,
שונאת רתיים, רבנות, הם עשו לנו הרבה צרות. על זה היא שומרת, מין
גחלת. מנסה אפילו לעורר אותי עם זה, זכרתי לך חסד נעורייך! זה פשוט
נגמר. בשר נהיה חלב. כל האהבה הזאת, איזה רעש – כוס תה, זה הכול! זה
לא כל כך מעט, אני אהבתי את התה הזה, הרבה. אבל אם תה – אז לשתות.
למה רק אצלה?

נעמי: מספיק לי. פונה לצאת

ברוך: מושיב אותה היתה לי פעם מישהי, בלילה לפני החתונה שלה עוד נפגשנו.
למחרת אני עובר ברחוב ופתאום אני רואה אותה, כלה בשמלה לבנה, יוצאת
עם החתן מאולם החתונות. רעש, שמחה, מזל טוב, כרגיל. ושניהם ניגשים אל
הפיאט החדש שלהם. ראיתי את העיניים שלהם, מבריקות: ארבעה פיאטים,
בכל עין פיאט קטן. אז התקרבתי ואמרתי לה: שלום, מזל טוב! היא הביטה
עלי וזה היה כאילו עברו על העיניים שלה עם נייר זכוכית. הפיאטים נעלמו,
העיניים שלה נהיו שחורות כאלה, כן, רוחניות, פתאום. בזכותי, מצווה, לא?
צחק להכניס רוחניות לעולם!

נעמי: אני לא רוצה לשמוע יותר. למה אתה מספר לי את זה?

ברוך: למה? זה מה שאמרתי לעצמי אז. חיפשתי מצוות, כן, גם שם. אידיוט!
את לא מבינה? את, ניסן, שניכם יחד, אני חשבתי עליכם הרבה, זה היה כמו
להתרחץ. את לא מעריכה מספיק את החיים שלך. תסתכלי עלי, שערות
לבנות כבר עכשיו. איך שאת נראית ואיך שאני נראה.

נעמי מסירה מעל ראשה את הפיאה הנוכרית שלה, שערותיה קצוצות ומלכינות. היא
מושכת אותן לפנים, כמו להראות לו אותן

ברוך: די כבר – תכסי את זה! ומיד אני מצטער. מחבק אותה, מנשק את ראשה
נעמי: בוכה אתה לא מבין כלום, כלום.

ברוך: אני יודע. כלום, כלום.

נעמי: אתה לא יודע מה זאת אהבה, לא ידעת.
ברוך: די, תירגע.

נעמי: אני חשבתי שאתה יודע, יודע הכול.
ברוך: לא, שום דבר, די.

נעמי: מפסיקה לבכות, ובנחישות, מוגזמת אפילו אני הכרתי איש אחד, חיים, הוא
עיזור. הוא גר לא רחוק, כאן מהחלון הקטן אפשר לראות את הגג של
הבית שלו. הוא גר עם אימא שלו, היא חולה. הוא דתי, אבל הוא לא
מאמין במצוות. הוא ממשיך לקיים מצוות. הוא מאמין שחבל לבזבז את
הכוחות על לא לקיים. אני מביאה להם תבשיל חם כל יום. אני גם מנקה
להם. אני גם מקריאה לו עיתונים וספרים. איתו אני שמחה, איתו אני
צוחקת.

ברוך: לא?! את? כאן?

נעמי: אני אוהבת אותו בכל מאודי. איתו... אני לפעמים רק מסתכלת עליו, אני
רק רואה את הגב שלו כפוף מכל המחשבות שלו, ופתאום אני מרגישה...
בהעזה, בכל הלב, בשקט ערומה.

ברוך: את מתחילה באמת להגזים.

נעמי: אין לו כסף, הוא לא מוצלח, הוא עובד חצי משרה, טלפוניסט. זה קשה
לו, הוא מקבל כאבי ראש, הוא נהיה עצבני, והוא שמן. הוא גם מלכלך
כשהוא אוכל, והוא עושה רעש כשהוא אוכל, אבל איתו אני מרגישה ערומה
לגמרי.

אליהו נכנס בינתיים מחדר השינה, מתיישב ליד השולחן

ברוך: לו רק לא שמע! מתיישב ליד אליהו, מחזיק בידו התעוררת.

עיניו של אליהו נעצמות, ראשו שוקע

נעמי: בשקט ובכל הלב ערומה לגמרי!

ברוך: את תעירי אותו, הוא ישמע!

נעמי: ערומה לגמרי! ערומה לגמרי! ערומה לגמרי!

ברוך: די, ערומה זה רק פעם אחת, זה לא קדוש, קדוש, קדוש!

נעמי: אף פעם לא הייתי ערומה ככה, כאילו לא הייתי עד עכשיו. לא הייתי בכלל. רק הבגדים שלי חיו.

ברוך: הוא עוד חי, לא? הוא עוד חי!

נעמי: אני החלטתי היום משהו. אני אעזוב את הבית, אני אעבור לגור איתו. ניסן והילדים לא צריכים אותי. אני לא יכולה לשמוע יותר: למה את לא שמחה? למה את לא צוחקת? אני חושבת על זה הרבה זמן. בגללך לא עשיתי את זה. חשבתי שאהבה זה רק מה שאתה, אתה ואלישבע, יפים, מוצלחים, התביישתי בו, התביישתי מעצמי. עכשיו אני יודעת יותר טוב. עכשיו אני יכולה.

ברוך: לומר דברים כאלה ליד השולחן יחד איתו? כשהכיפה שלי נפלה, פחדתי שהוא ישמע בחדר שלו את הנפילה. זה חורבן.

נעמי: החורבן שלך, לא שלי. אני אצליח. אני לא הולכת כמוך אחרי חיים קלים, אחרי חלומות של שקר.

ברוך: לא, אה? את צנועה, את חושבת? רוצה מעט, קשה, עיוור חצי משרה. זה מעט, את חושבת? זה יותר, אותו יותר, רק מהצד השני. את כמוני בדיוק. אני הייתי צריך אשת איש, חטא, ואת צריכה עיוור מלוכלך. שנינו עקומים אותו דבר!

נעמי: זה לא נכון.

ברוך: את רוצה הרבה יותר ממני. אני רוצה מה שכולם רוצים. את רוצה משהו שאף אחד לא רוצה, לא יכול. זאת לא חוכמה. נראה אותך אוהבת לא עיוור, נראה אותך אוהבת מישהו שלא מלכלך, שלא מרעיש כשהוא אוכל, אוהבת פשוט, נקי, אוהבת.

נעמי: אני לא אתן לך לקלקל לי יותר.

ברוך: זאת האמת.

נעמי: תופסת אותו בפניו הפנים המגולחים שלך, הפנים היפים שלך, הם אפילו לא מגולחים עכשיו, הם אפילו לא יפים עכשיו, הם מלוכלכים.

ברוך: עזבי אותי. מה זה צריך להיות?

נעמי: אתה לא זוכר? קראת לי לראות איך אתה מגלח את הזקן שלך. בסכין

גילוח. כן. מלא גאווה, מלא כוח, מלא תענוג. אני עמדתי והסתכלתי, כמו שפחות פרעה ביוסף הצדיק, מקלפות תפוחים בסכינים ומסתכלות והידיים שלהן נוטפות דם. כל כך יפה הוא היה. אחר כך זרקת את הסכין ואני לקחתי אותן, אפשר להגיד שחיבקתי אותן, נישקתי אותן, בלעתי אותן.

ברוך: את משתגע. מה פתאום סכין הגילוח הזו?

נעמי: כמו סכיני גילוח, כן, ככה הם היו חלומות השקר שלך בתוך הגוף שלי. אני ילדתי ילדים, אבל כאילו לא ילדתי. הם שונאים אותי, בצדק. די, לא יותר. עכשיו אני אחיה את החיים שלי.

ברוך: גם העיוור שלך הוא שלי, גם העיוור שלך.

נעמי: אתה מת, אתה מת. כלפי אליהו כמוהו, יחד איתו.

ברוך: יותר בשקט, הוא עוד חי, הוא עוד חי.

אליהו קם, עומד, ספק ישן ספק ער

נעמי: אל אליהו אתה תמות עוד מעט, אני לא מפחדת להגיד. אני אלך כשאתה תמות. אני אלך אליו כשאתה תמות. כן, כשאתה תמות. מחבקת אותו מעבירה

אותו לברוך קח אותו! הבית שלך! פונה לצאת

ברוך: חכי, אל תלכי!

נעמי: הכול אתה רוצה. גם אותן, גם אותי, גם את ניסן, גם את היקב, גם את

האישה מארגנטינה, מה עוד? יוצאת

ברוך: אל אליהו איך שאתה נראה! מושיב אותן

אליהו ישן. לאה נכנסת. הוא רואה אותה, פונה ממנה

לאה: אתה לובש מעיל שחור.

ברוך: קר לי.

לאה: ואם? אתה לא צריך ללבוש מעיל כזה.

ברוך: הנשמה זה העיקר, לא? גם את...

לאה: אני עוד צעירה, אין לי ברירה. אותך אף אחד לא מכריח, אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה.

ברוך: כן?

לאה: אתה לא לובש את המעיל הזה באמת, נכון? סתם פורים.

ברוך: כן?

לאה: אלוהים בכלל לא ברא את האדם, האדם התפתח מהקוף, אני יודעת.

ברוך: ואם? מישהו היה צריך לברוא גם את הקוף, לא?

לאה: אני לא מבינה, מה אתה רוצה להגיד?

ברוך: את ילדה חכמה, מיוחדת, את רצינית מדי בשבילי עכשיו.
לאה: אין דבר כזה, לא רציני עכשיו ורציני אחר כך. אם רציניים אז תמיד צריך להיות רציניים. חופשיים בטח צריכים להיות רציניים, אחרת האדוקים יוצאים צודקים כשהם אומרים שהחופשיים הם סתם קלי דעת, לשם התענוגות.

ברוך: צוחק אלוהים! אני בא בשביל איזה תיקון קטן, כלום, ופתאום מתנפלים עלי עם אוברול שלם.

לאה: רצינות לא צריכה להפריע לשום דבר, אני גם אוהבת פזמונים. מאוחר בלילה, כבר לא לומדים בשום בית כנסת, אז אני פותחת גלי צה"ל. אתמול שמעתי עד שתיים אולי. הנשמה היא העיקר אבל לא לבד, צריך אחדות הגוף והנשמה. בגלל זה אני משתזפת. על הגג יש רעפים רעועים, אני מזיזה אותם ומשתזפת מיני. אף אחד לא יודע, בחוץ גרביים שחורים ובפנים מיני. זה עושה שגם הגוף יהיה כמו הנשמה. הנה, תראה.

ברוך: לא, מה את עושה!?

לאה: משלשלת את גרביה השחורים, מפשילה את שמלתה תסתכל, מיני לגמרי.

ברוך: גם פה הן מתפשטות לי? מה אני, טוש?

לאה: אתה לא מסתכל. תסתכל.

ברוך מתקרב אליה לאטו, כורע לרגליה. נעמי נכנסת בתוך כך, עומדת בפתח

לאה: מה זה?

ברוך: להסתכל, מקרוב. מלטף את רגליה לאט-לאט, מלמטה למעלה

לאה: אתה לא מסתכל, אתה...

ברוך: ככה אני מסתכל, ביריים, העיניים שלי. את מפחדת?

לאה: מפחדת מאוד לא, אני לא... אני לא מפחדת כלל, ממה? אין... אין אלוהים.

ברוך: רגליים יש, זה בטוח, אה? נעצר מה זה? סימנים כחולים.

לאה: שום דבר, הצביטות של אימא שלי.

ברוך: לא!?

לאה: לא מפריע לי, להפך, אתה יכול... זה כחול כמו ג'ינס. לפעמים יש הרבה ואז זה ממש פול מכנסיים ג'ינס. פה לא לובשים ג'ינס, מכנסיים בטח לא.

ברוך: הו, לא! צוחק מין צחוק

לאה: אתה צוחק לי?

ברוך: לך? מיין ילדה כזאת עם צביטות כחולות, עם מכנסיים ג'ינס, המכנסיים ג'ינס הכי ג'ינס שראיתי בחיי, ילדה עם נשמה, בלי אלוהים, ילדה רצינית, כחולה, מתוקה!...

לאה: אתה יכול להמשיך להסתכל, כמו קודם. אני לא מפחדת.

ברוך: כן, אה? כבר לא צוחק, שולח ידיו אל רגליה, בכוח, בגסות הנה, מסתכל!

לאה: מה אתה עושה? לא ככה, לא! משתחררת ממנו אני רוצה הביתה! יוצאת

ברוך: אל נעמי, רואה אותה ראית. פה תמיד יש איזו עין צופייה. טוב, לא? האדם נברא מהקוף אבל גם קופים בסוף רוצים הביתה, אָ הַיִּים! למה הפחדתי אותה? קילקלתי גם לעצמי, רגליים צעירות, רועדות כאלה, תענוג! העולם הזה... יש אוכל, איזה אוכל! יש תיאבון, איזה תיאבון! וזה לא מתחבר. אני עוד אחזור באמת בתשובה, אה? בדיחה, אני משתגע. אני צריך לטלפן למלווה בריבית הזה. כמה זמן אני יכול להתחבא פה? את מסתכלת עלי מגבוה, כמו על שרץ. מה את רוצה ממני! את עם האהבה שלך, ניסן עם החוכמה שלו, אבא עם הדינים שלו. כולכם אתם כמו עצים שתולים על פלגי מים, דשנים ורעננים תהיו. את אוהבת עיוור, מספיק לך. הם... מרחח כן, הם אוכלים לחם עם בצל מטוגן – הריח של ירושלים, אה! – זאת ארוחת הערב, לחם עם בצל מטוגן עם שמן, אותו שמן מאתמול, גם שלשום, מספיק גם כן. לא צריך שום עולם, אבל דשנים ורעננים תהיו. תהיו! מה את רוצה ממני?

נעמי יוצאת. המשוגע נכנס, עם חבילת הבד שלו. מרוקן פיסות לחם ועוגה מן החבילה אל השולחן. מחשיך בינתיים. אבל אורות חודרים מהחלונות, מלבנים של אורות והכול קרוע בין אור לחושך

ברוך: אתה מנקה את השכונה. אל אליהו אחד שנראה כמוהו עושה חשק להביא לו, מה? פשוט מיין חשק, כמו שמתחשק לאכול שוקולד. לוקח חתיכת עוגה, אוכל

המשוגע נוהם משהו, כמו רוצה לקחת את העוגה מידיי של ברוך

ברוך: למה? גם אני חולה. אני בן שלו, אתה יודע. לא אכלתי כל היום. שולח ידו לקחת עוד חתיכת עוגה עוגה טובה, של מי היא?

משוגע: מסוכך על ערימת הלחם והעוגות, נוהם משהו, כמו מחפש מה לומר ואז במיין איום צ'רצ'יל!

ברוך: מה פתאום צ'רצ'יל?

משוגע: עוד פעם צ'רצ'יל!

ברוך: קם, מושיט לו יד נעים מאוד, רוזוולט! סטלין! רגע, למה לא? יש מספיק ספסלים בבית הכנסת, לא? אני אשיר יחד איתך. "התאהבתי בבחור פיקח, בתל אביב על שפת הים..." מוצא חן בעיני. מה אתה אומר? נהיה יחד. אתה תהיה צ'רצ'יל ואני אהיה רוזוולט, גם סטלין, שניהם ביחד. מסכים? אתה לא מאמין לי. אתה רציני, צ'רצ'יל וזהו. אני לא רציני, רק כאב ראש יש לי רציני, כאב ראש אחד, איזה כאב ראש! אולי בכל זאת? להשתגע כמוך...! שווה להתאמץ, לא? מתקרב אליו או לא, איך שאתה מסריח! זה לא, לא!

משוגע: רוצה לומר משהו, מתחיל לא!

ברוך: זה מה שאני אומר, לא. אני עייף, אני רוצה לישון. עוזב אותי, צא. **משוגע:** אני לא צ'רצ'יל, לא! מתחיל, לא גומר, נשאר, מבקש לגמור את דברו, מחכה

להזדמנות

ברוך: באמת?

משוגע: מוישה.

ברוך: חבל.

משוגע: צ'רצ'יל איז צ'רצ'יל און מוישה איז מוישה.

ברוך: לך כבר, טוב? לך, אתה לא מביין? איך מגרשים אחד כמוך?! כן, שכחתי, בוא, נתפלל! אוחז בידו בוא, נתפלל!

המשוגע משתחרר ממנו, יוצא

ברוך: אל אליהו אני רוצה לדבר איתך, אבא.

אליהו: זוקף ראשו, פוקח עיניו, צוחק כמה שיכול, צחוק של חולה כל רחוב היהודים מהתחלה ועד הסוף, אתה מביין? רק על הגנות, כל הרחוב, בקפיצות על הגנות!

ברוך: בעיפות כן, יפה מאוד, כשהיית ילד בעיר העתיקה, סיפרת לי קודם.

אליהו: ועל החמור סיפרתי לך?

ברוך: לא, ספר.

אליהו: אני אמרתי לאבא שלי: אתה לך למקווה, מאוחר, אני כבר אסתדר. והנה כמעט גמרנו, העברנו כמעט את כל הבקבוקים, ופתאום החמור נעמד, החמור של עוואד. מכים, בועטים – הוא עומד. ואנשים כבר הולכים לבית הכנסת, והוא עומד. אז אני... צוחק כן, עד שירד דם! תקעתי את השיניים בזנב שלו עד הדם! ואז הוא הלך, אני נושך והוא הולך! מפסיק לצחוק, מחכה לתגובה אתה לא מביין? צוחק אני נושך והוא הולך!

ברוך: אני רוצה לדבר איתך, אבא. אני לא סיפרתי לך הכול.

אליהו: אחר כך אימא אמרה לאבא: תראה, הוא עוד מזיע, הוא עוד יוכל להיות חולה חס ושלום. אז אבא שלי אמר לה: הוא יודע מה שהוא עושה, אפשר לסמוך עליו! מפסיק לצחוק ושוב כמו מחכה לתגובה טוב, לא? הוא יודע מה שהוא עושה, אפשר לסמוך עליו!

ברוך: בשקט אבא שלי אף פעם לא אמר לי דבר כזה.

אליהו: מה? מי?

ברוך: אתה. אתה אבא שלי, לא?

אליהו: אה?

ברוך: שום דבר, אני משתטה.

אליהו פורץ בבכי, אוחז בידו של ברוך

ברוך: קח, תחזיק. מה...?

אליהו: איזה מין אבא אני, לא יכול לשתות גם מים, אה?

ברוך: אני לא מבין.

אליהו: קפה אני לא יכול לשתות בגלל הקפה, נכון? זה מה שהם אומרים,

הקפה...!

ברוך: כן, קפה לא טוב בשבילך עכשיו.

אליהו: תה אני גם לא יכול לשתות, בגלל התה, זה מה שהם אומרים, התה...!

ברוך: כן, יכול להיות, גם תה.

אליהו: בגלל מה אני לא יכול לשתות מים, אה? מה הם יגידו על זה? איזה

תירוץ הם יתמצו? לא תה, לא קפה, מים נקיים, מים! בגלל מה?

ברוך: איפה כואב לך?

אליהו: מפסיק פתאום לבכות, מזדקף, מושך ידו מתוך ידו של ברוך התפללת מנחה,

מעריב?

ברוך: שב ואוחז בידו של אליהו לא, תן לי את היד שלך.

אליהו: לא התפללת?

ברוך: כן. תגיד לי, איפה כואב לך.

אליהו: איפה התפללת?

ברוך: אני לא ילד קטן, אבא.

אליהו: איפה התפללת?

ברוך: כשטילפנת אלי בלילה שמחתי כל כך: אתה מטלפן אלי, אבא שלי, לא

עוד מישהו שאני חייב לו כסף. אתה, חולה כמו שאתה, אתה בעל-החוב הכי

גדול, הכי קשה שיש לי.

אליהו: איפה התפללת?

ברוך: בעייפות, בקור בבית הכנסת הקטן, בבית הכנסת הישן.

ראשו של אליהו שוקע. ניסן ושני חרדים נכנסים. מדליקים חשמל

ברוך: מה? שכחתי. ודאי, העדים. הצוואה, היקב, הערבות.

החרדים מתיישבים ליד השולחן. ניסן מביא עט, ניירות, מתחילים לכתוב משהו

אליהו: מתעורר, אל ברוך איפה התפללת, אמרתי?

ברוך: אמרתי לך, לא? בבית הכנסת הקטן, בבית הכנסת הישן.

אליהו: בית הכנסת הקטן, הישן איננו. הרסו אותו.

ברוך: כן?

אליהו: אתה לא יכולת להתפלל שם.

ברוך: אז לא.

החרדים עומדים

אליהו: אני לא שמעתי.

ברוך: אני אמרתי: אז לא התפללתי, אז לא.

אליהו קם, נרעש. החרדים תומכים בו

חרדי א: אל אליהו אנחנו נהיה לך יותר טובים מבן.

אליהו: כאילו מצא איזה פתרון אני מבין, ודאי, הלוא בנו שם בית כנסת חדש.

אנחנו קוראים לו בית הכנסת הקטן הישן החדש, אתה לא ידעת, אתה עוד

קורא לו בשם הישן. זה אותו דבר, אתה התפללת שם.

ברוך: לא, אני לא התפללתי שם.

אליהו: מיד מוצא עוד פתרון, דחוק יותר אולי... אולי בבית הכנסת הישן של בית

ישראל החדשה? זה לא רחוק, אתה התפללת שם.

ברוך: כן.

אליהו: זהו, ידעתי.

ברוך: לא. אני לא התפללתי שם. אני לא התפללתי בשום בית כנסת. אני לא

מתפלל, זה שקר, אתה הכרחת אותי. אתה לא יודע את זה? לא מספיק שאני

לא מתפלל, אתה גם מכריח אותי לשקר?

אליהו: רועד כולו לא, לא, לא!

חרדי ב: צריך תהילים!

חרדי א: גם הילדים.

ברוך: ממשיך אל אליהו אני גם לא עזבתי אותה, לא. מה אתה חושב. אני

התחתנתי איתה, יש לנו ילדים, כבר שתים-עשרה שנה. אני לא בן עשרים

וארבע, אני לא. גם אתה לא מה שהיית. גם בית הכנסת הקטן הישן נהרס, לא?!

אליהו אוהז בבטנו, כואב לו, כמעט נופל, ניסן תומך בו, מושיב אותו
חרדים: אומרים תהילים "למנצח על איילת השחר מזמור לדוד. אלי אלי למה
 עזבתני..."

ברוך: ממשך, אל אליהו עכשיו אני עוזב אותה, אילו ידעת איך ולמה היית
 מתפלל שאני לא אעזוב. אני עוזב אותה בשביל אישה אחרת, בלי נישואים
 בכלל. היא לא הראשונה, אני חמדתי, אני נאפתי, כל הזמן.

חרדים: ממשיכים, בקול רם מקודם "סבבוני פרים רבים, אבירי בשן כיתרוני, פצו
 עלי פיהם אריה טורף ושואג. כמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי..."

ברוך: אני עשיתי מה שאמרת: תעזוב אותה! אני עזבת אותה. בלי רחמים,
 רשע כמוך. עזבתי את הילדים. לפני שבוע הבן שלי עמד מולי עם סכין
 לחם, ככה! אתה זוכר? כמו שאני עמדתי מולך, עם סכין לחם! אתה לא
 מבין?

ניסן: אל ברוך די, הוא חולה, הוא... אתה תהרוג אותו ככה.
ברוך: לא, אתה תשמע, אתה תבין, אתה לא כל כך חולה. אף פעם לא דיברנו.
 עם אלה שבאו לקופת הגמילות-חסד שלך דיברת. אותי רק שאלת: איפה
 התפללת? גם עכשיו. אני כבר לא ילד קטן. עליך אבא שלך אמר: אפשר
 לסמוך עליו. אני, עוד לפני שפתחתי את הפה אמרת לי: נו, תשקר כבר!
 שיקרתי. קצלה, כן. אתה רוצה שקצלה יגיד עליך קדיש? מגיע לי אבא,
 סתם אבא, לא? למה אני, אבא שלי הוא אבא שלי רק יחד עם אלוהים, עם
 בית כנסת? אני לא מאמין, אני לא מסוגל, פשוט לא, זה גדול עלי, אתה
 מוכרח להבין את זה. אין לי שום מקום מלבדך, לא שם, לא כאן, רק אתה
 נשארת.

חרדים: מגבירים קולם, כמו להשתיק אותו "הושיעני מפי אריה ומקרני ראמים
 עניתני. אספר שמך לאחי..."

ברוך: כבר בצד, לא אל אליהו, צוחק אתם מנסים להשתיק אותי, אה? "הושיעני מפי
 אריה..."! "אחורי אריה ולא אישה, כמו שנאמר, אה? טוב מאוד, זה תהילים
 אמיתי, כמו שצריך, עם כל הלב! בזכותי, בזכות הסיפורים שלי על הנשים
 שלי. ודאי, תהילים הולך טוב עם נשים. רואים נשים, עוצמים את העיניים
 וצועקים תהילים. גם להפך. הם שם בעולם הגדול – אני לא מבין אותם.
 בשבילם אישה זה כלום, טובה, בן-אדם, עוד בן-אדם אחד. בשבילי... לא,

לא תה, זאת היתה סתם בדיחה. כשבילי אישה זה... אין מילים! כשאישה מתפשטת איתי, היא כבר ערומה לגמרי, אבל אני, כל הנשמה שלי צועקת: תמשיכי, תתפשטי עוד, תני את הגוף השני, מלמטה! ואת השלישי! ואת הרביעי! תמיד משהו חסר, העיקר חסר, יש כל הזמן מין טעם כזה של... מתקרב אל אליהו מין "צמה לך נפשי, כמה לך בשרי" כזה! נופל לרגליו של אליהו כואב לי הראש, אבא, כואב לי נורא. אבא!

אליהו נאחז בברוך בכל גופו, נופל עליו

ברוך: מה? עומד, מחבק אותו בעמידה לא?! כן! כן! בכל זאת!

אליהו מת, ראשו צונח על כתפיו של ברוך

ברוך: נרדמת. תישן, תישן, כמה שאתה רוצה.

החרדים וניסן אומרים יחד: שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד! ברוך דיין אמת!

ברוך: שר "עצל, עצל, עד מתי תישן? הווי רץ כצבי וגיבור כארי לעשות דבר ד' שבשבמים. אדם דואג לאיבוד דמיו, אינו דואג לאיבוד ימיו, דמיו אינם עוזרים, ימיו אינם..." משתק, כאילו רק עכשיו מבין שמת כשאתה מת אתה מחבק אותי... מת, רק מת אני יכול לחבק אותך.

נוטלים מידו של ברוך את גופו של אליהו. ברוך יוצא החוצה

תמונה שנייה

מאוחר בלילה, רק נעמי עומדת מול החלון הקטן

הירש: נכנס, מבושם לך תדע מה יותר טוב. מה שאני טועם יותר אני יודע פחות. אני צריך ללכת הביתה. אני לא שיכור, לא. אני זוכר את השמות של כל הילדים. מונה את הילדים, מכופף אצבע עם כל שם משה – לא אחד. מלכהלה – לא שניים. חיים – לא שלושה. מנשה – לא ארבעה. צירלה – לא חמישה. ינקל – לא שישה. ראובן – לא שבעה. פרלה – לא שמונה. זיסל – לא תשעה. מאירקה – לא עשרה. פישל – לא אחד-עשר. נוח – לא שנים-עשר. יוסלה – לא שלושה-עשר. נחום – לא ארבעה-עשר. מירהלה – לא חמישה-עשר. חמישה-עשר? יש לנו ארבעה-עשר ילדים, מנין צמח עוד אחד?

ניסן: נכנס, אל נעמי את עוד מסתכלת לחלון ההוא לחושך? למה אני אומר לך את זה ככה? להפך, אני רוצה לומר לך משהו אחר לגמרי. האמת היא ש... בעיקר עכשיו, אחרי כל היום הזה איתו, כל השמחה שלו... האמת היא שאני

כבר רגיל לצער שלך. אפשר לומר אפילו... כן, אני אוהב את הצער הזה שלך, החושך הזה שלך.

הירש: אל עצמו, ממשיך אני לא מבין. מה קורה לי? החושך הזה פתאום. מישהו קורא לי? אני צריך ללכת הביתה. אני צריך לראות את הילדים שלי. אני אנסה עוד פעם. מונה שוב משה – לא אחד. מלכהלה – לא שניים. חיים – לא שלושה. מנשה – לא ארבעה. צירלה... פניו מתבהרים צירלה מתה, עליה השלום! איך שכחתי. במין שמחה עכשיו החשבון בסדר, כן, עכשיו הכול בסדר. אני כבר נבהלתי. ברוך השם, הוא, יתברך שמו, מחזיר הכול למקומו בשלום, הכול בסדר.